

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
บ้านตกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

วัลย์ลักษณ์ หนูพันธ์

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

กันยายน 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์ และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ วลัยลักษณ์ หนูพันธ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ดร.วิชัย จงโชติชัชวาลย์)

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

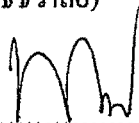
.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ)

.....กรรมการ

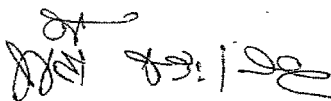
(ดร.วิชัย จงโชติชัชวาลย์)

.....กรรมการและเลขานุการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชนีธ์ ธาระเสนา)

วันที่ 1 เดือนกันยายน พ.ศ. 2559

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง โดยเฉพาะ ดร.วิชัย จงโชติชัชวาลย์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต ในฐานะที่ปรึกษางานนิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำในการคัดเลือกเรื่องที่ศึกษาและการตรวจทาน ตลอดจนให้คำแนะนำในการแก้ไขชี้แนะแนวทางในการดำเนินงานวิจัย นางณิชากัทร พงษ์เจริญ พัฒนาการอำเภอขลุง และ นายเทอดพันธ์ พรรณศิริ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ ในฐานะผู้เชี่ยวชาญตรวจความเที่ยงของเครื่องมือ ส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

การศึกษาครั้งนี้จะสำเร็จลงไม่ได้ หากขาดความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านตบกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้ข้อมูลที่ครบถ้วน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วม ทำให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหมู่บ้านตบกปก-ตาลีง ทั้งนี้ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้เอ่ยนามและไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างยี่ง

วัลย์ลักษณ์ หนูพันธ์

58930090: กลุ่มวิชา: การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน; รป.ม. (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม/ การพัฒนาหมู่บ้าน/ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วลัยลักษณ์ หนูพันธ์: การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
(PUBLIC PARTICIPATION IN VILLAGE DEVELOPMENT BASED ON THE PHILOSOPHY
OF SUFFICIENCY ECONOMY AT BANTOK POK-TALUNG, VILLAGE NUMBER 6,
WANG SAPPHAROT SUB-DISTRICT, AMPHOE KHLUNG, CHANTHABURI PROVINCE)
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: วิชัย จงโชติชัชวาลย์, ปร.ค. 86 หน้า. ปี พ.ศ. 2559.

การศึกษาเรื่องการค้าเนินงานพัฒนาชุมชนของตำบลซึ่ง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของตำบลซึ่ง อำเภอ
ขลุง จังหวัดจันทบุรี และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานพัฒนาชุมชน
ของตำบลซึ่ง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยเก็บ
ข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลซึ่ง อำเภอ ขลุง จังหวัดจันทบุรี
จำนวน 11 หมู่บ้าน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 301 คนโดยใช้สูตรของ Taro Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ
ข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร
อิสระที่มี 2 กลุ่ม และใช้สถิติ One-way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ
ที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป และ ใช้ LSD (Least significant difference test) ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่
หากพบที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของตำบลซึ่ง
อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ เรื่อง การจัดเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท,
การขับเคลื่อนแผนชุมชน, การขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้ชุมชน, การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย, การขับเคลื่อน
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติด, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม, การแก้ไขปัญหาความยากจน, การส่งเสริมอาชีพ, การส่งเสริมทุนชุมชน มีการดำเนินงาน
พัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็น
ต่อการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของตำบลซึ่ง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี
อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของตำบลซึ่ง
อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

58930090: MAJOR: PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT; M.P.A.

(PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT)

KEYWORDS: PUBLIC PARTICIPATION/ VILLAGE DEVELOPMENT/ THE PHILOSOPHY
OF ECONOMY SUFFICIENCY

WALAILAK NOOPAN: PUBLIC PARTICIPATION IN VILLAGE DEVELOPMENT
BASED ON THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY AT BANTOK
POK-TALUNG, VILLAGE NUMBER 6, WANG SAPPHAROT SUB-DISTRICT, AMPHOE
KHLUNG, CHANTHABURI PROVINCE. ADVISOR: WICHAI JONGCHOTCHACHAVAL,
Ph.D. 86 P. 2016.

The purposes of this study were to examine a level of public participation in village development based on the Philosophy of Economy Sufficiency at Bantok Pok-Talung, Wang Sappharot Sub-district, Amphoe Khlung, Chanthaburi Province and to compare the level of public participation as classified by gender, age, educational level, marital status, occupation, amount of monthly income, and length of residency. The data were collected from 57 house representatives, living in the village named Bantok Pok-Talung, village number 6, Wang Sappharot Sub-district, Amphoe Khlung, Chanthaburi Province. These subjects were recruited based on Yamane's formula (1973) by a simple random technique. The instrument used to collect the data was a questionnaire. The statistical tests used to analyze the collected data included frequency, percentage, means, and standard deviation. To test the research hypotheses, the tests of t-test and One-way ANOVA were administered. Also, LSD was used to compare the differences between pairs.

The results of this study revealed that the subjects expressed a high level of participation in village development based on the Philosophy of Economy Sufficiency at Bantok Pok-Talung, village number 6, Wang Sappharot Sub-district, Amphoe Khlung, Chanthaburi Province. When considering each aspect of participation, the one in relation to being co-beneficial receivers was rated the highest, followed by the aspects relating to practice, decision-making, and evaluation, respectively. All of these aspects were rated at a high level of participation, except for that of evaluation which was rated at a moderate level. Finally, based on the results from the test of hypotheses, it was shown that there were statistically significant differences in the level of participation in village development based on the Philosophy of Economy Sufficiency at Bantok Pok-Talung among the subjects with different occupation and length of residency at a significant level of .05.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
สมมติฐานการวิจัย	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.....	18
แนวคิดและความหมายของชุมชนและการพัฒนาชุมชน	24
ข้อมูลทั่วไปของบ้านตกปก-ตาดิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
การวิเคราะห์ข้อมูล	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
เกณฑ์การแปลผล	51
4 ผลการวิจัย	52
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	52
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอคลอง จังหวัดจันทบุรี	55
ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน	61
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	69
สรุปผลการวิจัย	69
อภิปรายผล	71
ข้อเสนอแนะ	74
บรรณานุกรม	76
ภาคผนวก	81
ประวัติย่อของผู้วิจัย	86

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1	เปรียบเทียบแนวคิด/ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม 16
2-2	จำนวนครัวเรือน และจำนวนประชากรแยกตามช่วงอายุ..... 35
2-3	เปรียบเทียบตัวแปรอิสระกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 44
4-1	จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 52
4-2	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก- ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ 55
4-3	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก- ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติ..... 57
4-4	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก- ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการ รับผลประโยชน์..... 58
4-5	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก- ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วมใน การประเมินผล 59
4-6	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม..... 61
4-7	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการการพัฒนาหมู่บ้านตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามเพศ 62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-8 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามอายุ.....	62
4-9 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา	63
4-10 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	64
4-11 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามอาชีพ	64
4-12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ ของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบล วังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ภาพรวมรายได้ จำแนกตามอาชีพ.....	65
4-13 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	66
4-14 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามระยะเวลาการอยู่ อาศัยในหมู่บ้าน	66
4-15 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ ของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบล วังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ภาพรวมรายได้ จำแนกตามระยะเวลาการอยู่ อาศัยในหมู่บ้าน	67
4-16 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	68

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
2-1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980).....	9
2-2 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	21
2-3 โครงสร้างกรรมการหมู่บ้านตบกบก-ตาลีง.....	38

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน โดยเฉพาะกระแสของ โลกาภิวัตน์และการแข่งขันระบบทุนนิยม ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจาก รอบด้าน และโดยเนื้อแท้ประเทศไทยยังมีความไม่พร้อมที่จะรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างดีพอ เห็นได้จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่วิกฤต เศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2540 ที่สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทย ยังขาดความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง หรือกล่าวได้ว่า ยังขาดภูมิคุ้มกันที่ดี (ตฤตย์ นพคุณ, 2548) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรง พระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงแก่พสกนิกรชาวไทย เพื่อการดำรงอยู่ และการปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ให้มีความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันตัวเอง ที่มีต่อ ผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายนอกและภายใน ซึ่งจะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) จึงได้มีการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุก ระดับ และทุกภาคส่วนของสังคม มีความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปเป็น พื้นฐานและแนวทางในการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ เป็นการพัฒนาแบบบูรณาการที่เป็นองค์รวม มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน และต่อมาในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ก็ยังมีการน้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยใน แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการ ดำเนินการทุกขั้นตอนของการพัฒนา เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมให้ทั้งในระดับ ปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการ เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม และเพื่อมุ่งไปสู่สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เสมอภาค และเป็นธรรม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559), 2554)

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้และการมี ส่วนร่วม ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าภาพหลักในการ

ขับเคลื่อนนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากกระบวนการพัฒนาชุมชนมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปฏิบัติงานตามหลัก ความพอประมาณ ความมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ด้วยการใช้ความรู้ ความชอบธรรมและคุณธรรม ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองบนความพอเพียง จากปี พ.ศ. 2549-ปัจจุบัน กรมการพัฒนาชุมชน ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาขยายผลในกระบวนการทำงาน โดยการดำเนินงานหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ซึ่งจะมีการคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งและมีความพร้อมในการพัฒนาเข้ามาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต แบบพอเพียง ซึ่งอำเภอขลุงได้มีหมู่บ้านที่มีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง แล้วทั้งสิ้นจำนวน 9 หมู่บ้าน

บ้านตลกปก-ตาสิ่ง เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี มีจำนวนประชากร 67 ครัวเรือน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้าง ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความพอเพียง พออยู่พอกิน และได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในปี 2553 โดยทางหมู่บ้านได้ดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาโดยตลอด และยังคงรักษาสภาพความเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมาจนถึงปัจจุบัน

ในปัจจุบันพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาหมู่บ้านที่สำคัญ คือ ผู้นำชุมชนหรือแกนนำหมู่บ้าน เข้ามาดำเนินการควบคุม กำกับดูแล รวมไปถึงประชาชนขาดความเอาใจใส่ต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งตามวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ในด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล เพื่อจะได้นำผลจากการศึกษามาปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนก

ตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการอยู่อาศัย
ในหมู่บ้าน

สมมติฐานการวิจัย

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐาน ไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง
จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง
จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
แตกต่างกัน

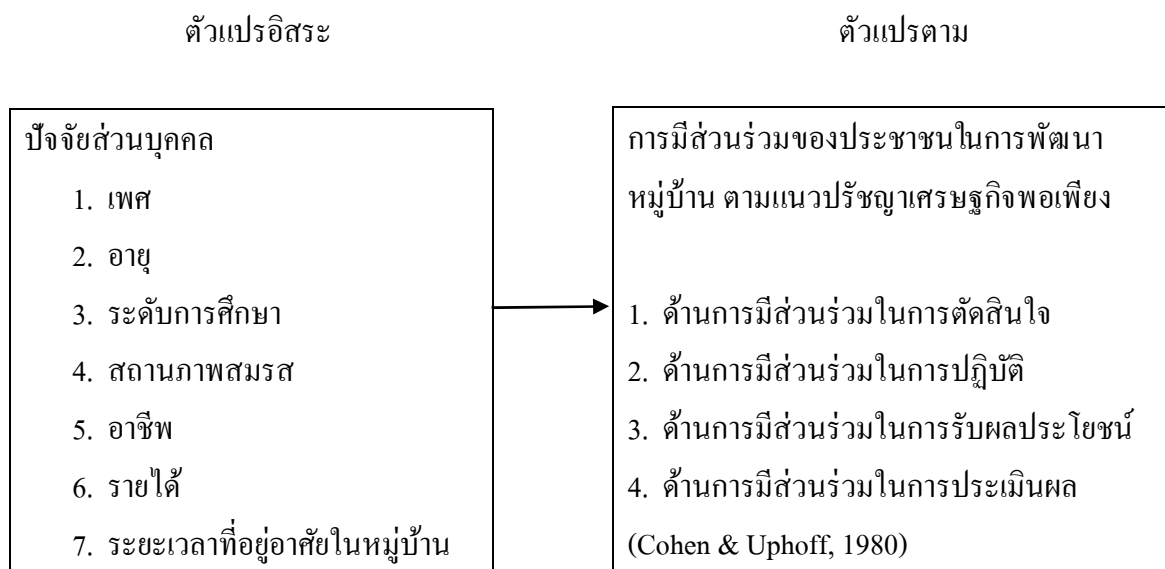
สมมติฐานที่ 6 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง
จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 ประชาชนที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้านต่างกัน มีส่วนร่วมในการ
พัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส
อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง

จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีและแนวคิดของ โคเฮนและอัฟโฮฟ (Cohen & Uphoff, 1980) ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
2. ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี โดยมีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี โดยศึกษาตามกรอบตามแนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮนและและอัฟโฮฟ (Cohen and Uphoff) ประกอบด้วยกรอบแนวคิดพื้นฐานการมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านตบกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 67 ครัวเรือน (ข้อมูล จปฐ. อำเภอขลุง ณ วันที่ 18 เมษายน 2559)

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2559 รวมระยะเวลา 5 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีบทบาท เกี่ยวข้องในการร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลหรือติดตามแก้ไขปัญหาการดำเนินงานพัฒนาชุมชน โดยเข้ามามีส่วนร่วมใน 4 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกำหนด และจัดลำดับการคัดเลือกความสำคัญของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินงานพัฒนาชุมชนตามแผนหรือนโยบาย และการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

3. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือผลที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

4. การมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามแผนงานและโครงการมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้กิจกรรมการพัฒนา

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล แก่ชุมชนอย่างตรง
ประเด็นมากที่สุด

การพัฒนา หมายถึง ทำให้ก้าวหน้า ทำให้มั่นคง ทำให้ดีขึ้น ทำให้ยั่งยืนขึ้น ในที่นี้คือ
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-
ตาลีง หมู่ที่ 6 อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี เพื่อให้ชุมชนมีความมั่นคง แข็งแรง มีความเจริญ
ก้าวหน้า บนฐานทรัพยากร

ประชาชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกันและมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข้อ
กันอย่างเป็นปกติต่อเนื่อง มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ อันเนื่องมาจาก
การอยู่ในพื้นที่ร่วมกันหรือประกอบกิจการซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในที่นี้ได้แก่ประชาชนที่อาศัย
อยู่ในเขตพื้นที่บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี

หมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หมู่บ้านที่ประชาชนมีความสามารถ
ในการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ด้วยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ หาได้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพ
ชีวิตของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความรู้และคุณธรรม ใช้สติ
ใช้เหตุผล ใช้ปัญญา พลิกผันปัญหา โดยการดำเนินชีวิตในสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
เป็นการพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าอย่างมั่นคง แข็งแรง ยั่งยืน บนฐานความ “พอประมาณ มีเหตุผล
และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว” อย่างสมดุลและยั่งยืน ของบ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส
อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและการพัฒนาชุมชน
4. ข้อมูลทั่วไปของบ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง

จังหวัดจันทบุรี

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

คำว่า การมีส่วนร่วม ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

สตยดี รัชฎกิจจานุกิจ (2547) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานพัฒนาในลักษณะของการเข้าร่วมการจัดการตั้งแต่เข้าร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามการประเมินผลในรูปของชุมชน ที่ได้ประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา

สุนทร กองทรัพย์ (2548) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ว่าหมายถึงการที่บุคคลหรือกลุ่มคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการในรูปกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งด้วยความสมัครใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งใจอันเป็นประโยชน์ต่อตัวบุคคล ต่อกลุ่มคน รวมทั้งต่อส่วนรวม โดยที่ประชาชนต้องเป็นคนตัดสินใจในกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยตนเองและรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น

ประชัย ศรีจามร (2549) ได้ให้ ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแนวทางการพัฒนา โดยผ่านทางกระบวนการส่งเสริม ชักนำ การสนับสนุนให้ ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ การริเริ่มในการคิดร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาร่วมแก้ไขและวางแผนปฏิบัติ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการ

ช่วยเหลือทรัพยากรทางการบริการ ตลอดจนอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดกิจกรรม แนวทางการดำเนินกิจกรรมของตนเองให้เกิดขึ้น เกิดขึ้นภายในชุมชนด้วยความเต็มใจ และเต็มความสามารถของตนเองเพื่อเพิ่มและพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการและควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตในสังคมอันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง

ระพีพรรณ คิ้วรักษา (2553, หน้า13) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ เรียนรู้การปรับเปลี่ยน โครงการร่วมกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

กาญจนา สวายุพล (2555, หน้า 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการกำหนดเป้าหมายที่ให้ประชาชนมีบทบาทมากขึ้น ถึงขั้นเป็นตัวนำของการพัฒนา โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ การจัดทำลำดับความสำคัญของปัญหา การวางแผน และการปฏิบัติตามแผนเพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาของสังคม

ชาลีสา นามืองรักษ์ (2556, หน้า 16) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่บุคคลกระทำในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าจะเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น โดยตรงก็ได้ หรือเป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่าง เป็นต้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ซึ่งประชาชนจะเกิดความรู้สึกและความต้องการว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความเป็นอิสระ มีอำนาจในการตัดสินใจ นำไปสู่ความสามารถในการจัดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาาร่วมกัน

รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphof (1980) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

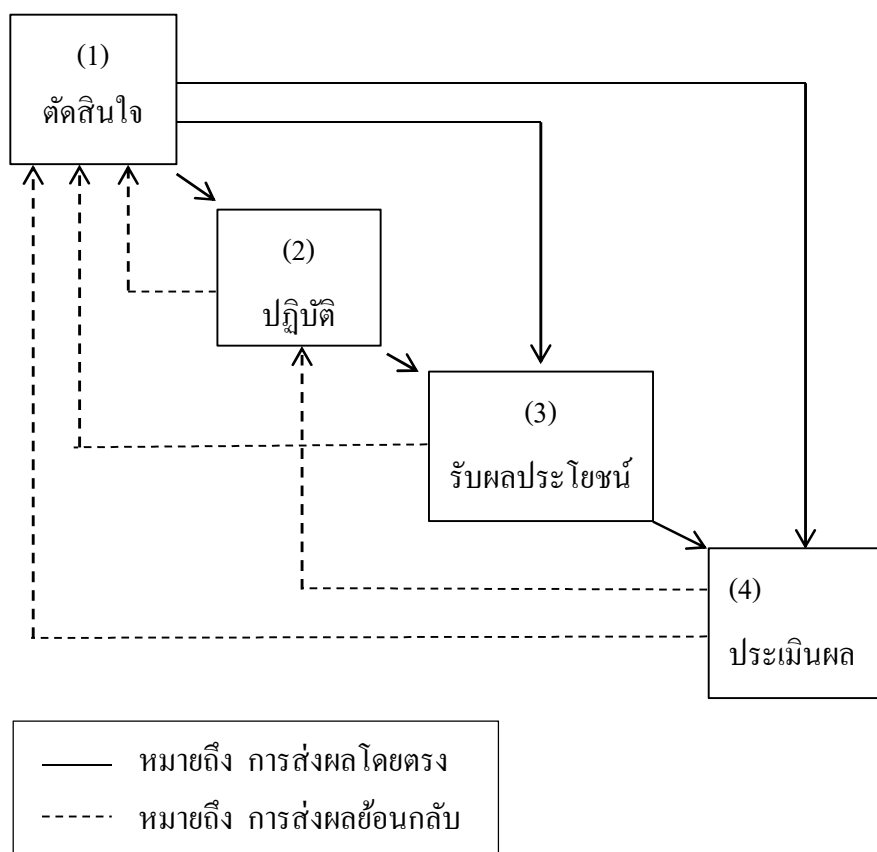
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการ โดยมีกรอบถึงปัญหาและความต้องการ มีการจัดทำลำดับความสำคัญของปัญหาการกำหนดทางเลือกว่าจะจัดทำโครงการหรือกิจกรรมใดบ้าง และการตัดสินใจว่าจะทำโครงการหรือกิจกรรมใด และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจยังครอบคลุมไปถึงการตัดสินใจในระหว่าง

การดำเนินงานโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับโครงการทั้งในด้านเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงานโครงการต่าง ๆ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้วยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลในสังคมด้วย

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตคือ ความเห็น ความชอบและความคาดหวังซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

ภาพที่ 2-1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980)

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ Cohen and Uphoff (1980) เสนอไว้ สรุปได้ดังภาพที่ 1 ที่แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นการตัดสินใจมีความสำคัญมาก สาเหตุว่าการตัดสินใจจะส่งผลต่อการปฏิบัติการ และการปฏิบัติการจึงมีผลต่อไปยังการรับผลประโยชน์และการประเมินผลในขณะเดียวกัน เพราะฉะนั้นการตัดสินใจจะมีผลโดยตรงต่อการรับผลประโยชน์และการประเมินผลด้วย

สรุปได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนของ Cohen and Uphoff (1980) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจ เพราะขั้นตอนนี้จะส่งผลไปยังการมีส่วนร่วมในขั้นตอนอื่น ๆ

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ (2545) ได้แบ่งรูปแบบหรือระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 6 ระดับคือ

ระดับที่ 1 ร่วมรับรู้

ระดับที่ 2 ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น

ระดับที่ 3 ร่วมพิจารณาร่วมตัดสินใจ

ระดับที่ 4 ร่วมดำเนินการ

ระดับที่ 5 ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล

ระดับที่ 6 ร่วมรับผล

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (กรมการพัฒนาชุมชน, 2547, หน้า 11-14) ได้ระบุถึงขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน ในการพัฒนาซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

3. การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative evaluation) เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินรวม (Summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปยอดรวม

กาญจนา สวายุพล (2555, หน้า 10) ได้สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วมว่า คือ การที่ประชาชนเขามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรม โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการ ด้านการปฏิบัติการ และด้านการติดตามประเมินผล โดยได้ให้ความหมายในแต่ละด้านไว้ดังนี้

1. ด้านการเตรียมการ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการเข้าประชุม ร่วมคิด และกำหนดแผนการปฏิบัติงาน ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม การคัดเลือกผู้นำชุมชน ประสานงานกับหน่วยงาน ส่วนร่วมในเวทีประชาคม

2. ด้านการปฏิบัติการ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การร่วมปฏิบัตินโยบาย แผนการดำเนินงาน โครงการหรือกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย การประสานขอความร่วมมือระหว่างประชาชนกับเทศบาล

3. ด้านการติดตามประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามประเมินผล วางแผนการติดตามประเมินผล กำหนดประเด็นในการติดตามผล สรุปผลการติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผลการติดตามประเมินผล

สรุปได้ว่า รูปแบบหรือระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าว ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาด้วยหากประชาชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในทุก ๆ ระดับแล้วย่อมถือว่าประชาชนมีความสามารถในการพัฒนาชุมชนของตนเองได้ และมีขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา สรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ย่อมก่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ในที่สุด เนื่องจากเกิดจากการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาและสร้างความเจริญให้กับชุมชนหรือหมู่บ้านของตน ผ่านกิจกรรมกระบวนการทำงาน

2. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เป็นการสะท้อนถึงความจริงใจของรัฐบาลที่มีต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจ และกำหนดชะตากรรมของ

หมู่บ้านของตน

3. เป็นช่องทางสะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของหมู่บ้าน ได้ถูกต้องตรงประเด็น
 4. เป็นการสร้างฉันทามติร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ
 เนื่องจากเป็นการสร้างข้อตกลงที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม

5. เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล เพราะในกระบวนการมีส่วนร่วมจะต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็นระหว่างกัน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเสมือนเวทีในการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างมาก

6. เป็นการสนับสนุนการพัฒนาความรักและความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในพฤติกรรมของประชาชนในหมู่บ้าน

7. ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน ที่จัดทำขึ้นในหมู่บ้านและจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการดูแลรักษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะเกิดประสิทธิภาพได้ ต้องมีปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ดังนั้น นักวิชาการได้สรุปไว้ที่สำคัญ ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

Reeder (1963 อ้างถึงใน ปรีดา เจษฎารางกุล, 2550, หน้า 26) ได้สรุปปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรักษาการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. การปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามความเชื่อถือพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลเหมือนจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

2. มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง

3. เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริมป้องกันและรักษาเป้าหมายตน

4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา

5. ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วยเช่นกัน

6. การมองแต่ตนเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตนเองสมควรกระทำเช่นนั้น

7. การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบังคับให้ทำ

8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเรานิสัยชอบกระทำอยู่

ในสถานการณ์นั้น ๆ

9. โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงการของสังคมเอื้ออำนวยเข้ามามีส่วนร่วมกันในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้

10. ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมกันในกิจกรรมบางอย่าง ที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

11. การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขาารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดีพอให้ทำการเช่นนั้น

Cohen and Uphoff (1980 อ้างถึงใน ณรงค์ วาริชล, 2550, หน้า 9) กล่าวว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ
3. สถานภาพสมรส
4. ระดับการศึกษา
5. อาชีพ
6. รายได้
7. ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น
8. สถานภาพการทำงาน

สรุปได้ว่า ปัจจัยในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นต้น หรือจากปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น นิสัยและประเพณี การบีบบังคับ ความสามารถ ฯลฯ โดยผู้วิจัยได้นำเอาปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มากำหนดเป็นตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้

เงื่อนไขการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550) ยังได้กล่าวถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วมว่า มีอย่างน้อย 3 ประการคือ

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

และความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1. ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ฉุกเฉิน

2. ประชาชนต้องไม่เสียเงินทองค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมมากเกินไปที่เขาประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับ

3. ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น

4. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้งสองฝ่าย

5. ประชาชนต้องไม่รู้สึกระทอนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพทางสังคมหากจะมีส่วนร่วม

เงื่อนไขการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนนั้นต้องเกิดจากความสนใจ ความพร้อมใจ เต็มใจ ความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่น และความกระตือรือร้นของประชาชนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ร่วมในการตัดสินใจ ร่วมในการดำเนินงาน ร่วมในการรับผลประโยชน์ และร่วมในการประเมินผล โดยประชาชนจะต้องมีอิสระและเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานเกิดการพัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน ส่งผลให้หมู่บ้านเกิดการพัฒนา เกิดการพึ่งตนเอง เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาและสร้างความเจริญให้กับชุมชนของตนผ่านกิจกรรมกระบวนการ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy theory) ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีความคาดหวังซึ่งที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งมีผู้กล่าวถึงทฤษฎีดังกล่าวไว้ดังนี้

Vroom (1964) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลจะกระทำการใด ๆ ก็ตามขึ้นอยู่กับตัวแปร

4 ประการได้แก่

1. ผลตอบแทนที่เขาจะได้รับเหมาะสมกับบทบาทที่เขาครอบครองเพียงใด

2. ความพอใจหรือไม่พอใจที่เขาจะได้รับ

3. เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นแล้วเขาเชื่อว่าเขาจะต้องเป็นผู้รับอันนั้น

4. เขามีโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนความคาดหวัง

ส่วนหนึ่งของการตัดสินใจในการกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้นเนื่องมาจากเขาคาดหวัง ในสิ่งนั้นว่าจะมีผลดีหรือโทษต่อเขาประการใดหรืออาจจะมีการขังใจในผลได้ผลเสียที่เขาจะได้รับมากน้อยต่างกันเพียงใด

ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (Social action theory)

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการกระทำทางสังคมซึ่งที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาซึ่งมีผู้กล่าวถึงทฤษฎีดังกล่าวไว้ดังนี้

Reeder (1975 อ้างถึงใน จีรพรรณ กาญจนะจิตรา, 2528, หน้า 30) ได้ อธิบายถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ โดยมีความเชื่อว่าปัจจัยภายนอก (สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม) จริง ๆ แล้วไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจ แต่บุคคลจะแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเหล่านั้นสู่ตัวคน ๆ นั้น ซึ่งการแปลงปัจจัย ภายนอกมาสู่ตัวบุคคลนี้จะอยู่ในรูปของความเชื่อ และความไม่เชื่อ ซึ่งความเชื่อและความไม่เชื่อ นี้จะเป็นเหตุผลที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเลือก กระทำพฤติกรรมดังนั้นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจไม่ได้เกิดจากปัญหาภายนอกโดยตรงในการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคมของบุคคลจะ ประกอบไปด้วยความเชื่อและความเชื่อหลาย ๆ อย่างรวมกัน

เขาอธิบายว่าการกระทำทางสังคมนั้นประกอบด้วยกลุ่มของปัจจัยหลายประการ มิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งและบุคคลอาจตัดสินใจกระทำพฤติกรรมอย่างเดียวกันแต่เหตุผลหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดการตัดสินใจจะแตกต่างกัน

ดังนั้น ริคเคอร์ จึงได้รวบรวมกลุ่มของปัจจัยที่จะมีผลต่อการกระทำของมนุษย์ และได้แยกรูปแบบของการแสดงออกซึ่งการกระทำทางสังคมของมนุษย์ออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงทัศนคติให้ปรากฏ เช่น ในรูปของการพูด หรือ การเขียนความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้ที่เขาได้รับ

2. อารมณ์หรือความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่บุคคลมีต่อบางสิ่งบางอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวเอง ซึ่งจะมีทั้งความรู้สึกที่ดีและไม่ดี อาจจะแสดงออกทางสีหน้าเมื่อคิดหรือพูดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ความรู้สึกต่อต้านสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเมื่อเขาพบสิ่งนั้น เขาจะเกิดอารมณ์หรือรู้สึกโกรธและไม่พอใจสิ่งนั้น

3. การคาดคะเนพฤติกรรม คือ แนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมเขาจะพิจารณาถึงผลดีผลเสียของการที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นก่อน ถ้าพฤติกรรมที่แสดงออกไปจะได้ผลเสียมากกว่าผลดีเขาก็จะไม่ทำ

4. พฤติกรรมที่แสดงออก หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกจริง ๆ หลังจากผ่านขั้นตอนของการคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ แล้ว

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ทำการสรุปเปรียบเทียบแนวคิด ทฤษฎีของแต่ละคน ได้ดังนี้

ตารางที่ 2-1 เปรียบเทียบแนวคิด/ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ผู้คิดแนวคิด/ ทฤษฎี	แนวคิด/ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
(Cohen and Uphoff (1980)	1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ (2545)	1. ร่วมรับรู้ 2. ร่วมคิดร่วมแสดงความคิดเห็น 3. ร่วมพิจารณาร่วมตัดสินใจ 4. ร่วมดำเนินการ 5. ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล 6. ร่วมรับผล
กรมการพัฒนาชุมชน (2547)	1. การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มพัฒนา 2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน 3. การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา 4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา 5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา
กาญจนา สวายพล (2555)	1. ด้านการเตรียมการ 2. ด้านการปฏิบัติการ 3. ด้านการติดตามประเมินผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน ตามแนวคิดทฤษฎีของ Cohen and Uphoff (1980) ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกปก-ตาสึง ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รายละเอียดดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง ขั้นเริ่มต้นในการมีส่วนร่วมการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ โดยประชาชนในหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ ดังนี้

1.1 ตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 ตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่ตรงกับการพัฒนาหมู่บ้านหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ประชุมวางแผนหรือคัดเลือกกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ กระบวนการที่ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล วิเคราะห์สาเหตุปัญหา วางแผน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรม โครงการในการพัฒนาหมู่บ้าน

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง ขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติในโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ให้แก่ ดังนี้

2.1 ร่วมในการปฏิบัติ กิจกรรมหรือโครงการในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ร่วมในการเชิญชวนให้คนในหมู่บ้านเข้าร่วมปฏิบัติงานการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ คือ กระบวนการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เชิญชวนให้คนในหมู่บ้านเข้าร่วมปฏิบัติงาน และร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรม

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์ของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่เกิดจากโครงการ กิจกรรม ดังนี้

3.1 มีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อโครงการต่าง ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและหมู่บ้าน

3.2 มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 หมู่บ้านได้รับประโยชน์จากการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่หมู่บ้านได้ร่วมกันทำ

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ กระบวนการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ทางด้านต่าง ๆ ทั้งในส่วนของผลประโยชน์ทางด้านสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง ขั้นตอนการมีส่วนร่วมติดตามและการประเมินผลงานการพัฒนา ฯ ที่ได้ดำเนินการไป มีดังนี้

4.1 ติดตามดูผลงานและสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.2 ติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มงานต่าง ๆ ในชุมชน

4.3 ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ กระบวนการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล เกี่ยวกับการติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรม และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

ผู้วิจัยได้ใช้แนวความคิดข้างต้นในการกำหนดแบบสอบถามการวิจัยในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านตลกปก-ตาสิ่ง ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี เพื่อให้เนื้อหาของการศึกษาวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี และการสรุปผลการศึกษามีความถูกต้องตามหลักทฤษฎีและมีความน่าเชื่อถือสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้านได้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวแสดงทัศนะ และให้ความหมาย เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงไว้ มีนัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เกษม วัฒนชัย (2548, หน้า 16-17) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นปรัชญาซึ่งถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน

จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็น ที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ศูนย์ เศรษฐ์บุญสร้าง (2550, หน้า 25-26) ได้ให้นิยามไว้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ แนวทางของการพัฒนาประเทศสู่สังคมฐานปัญญา ซึ่งหมายถึง การพัฒนาศักยภาพทางปัญญาของคน ให้รู้จักวิธีนำความรู้ที่มีอยู่ มาใช้วางแผนและดำเนินการด้วยความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้การพัฒนาในมิติต่าง ๆ ของสังคมเป็นไปอย่างพอเพียง พอประมาณ บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และสามารถใช้ทรัพยากรที่มีเหลือจำนวนจำกัด ได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนมีระบบภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบต่าง ๆ ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศ โดยยึดหลักการสำคัญ 4 ประการคือ

1. ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ในที่นี้หมายถึง ความพอดี พอเหมาะ ไม่ตึงเกินไปและไม่หย่อนเกินไป ไม่เร็วเกินไปและไม่ช้าเกินไป หรือไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป
2. เป็นเหตุเป็นผลตามกฎธรรมชาติ ซึ่งความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็น ที่จะต้องมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน
3. อาศัยความรู้และคุณธรรม คือทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ในขณะที่เดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ
4. รองรับกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง

อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554, หน้า 8-10) ได้กล่าวสรุปจาก การประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเรื่องเศรษฐกิจ พอเพียงซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 มีใจความดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทอดพระเนตรเห็นความเสียหายของเศรษฐกิจสังคมไทยที่ พังพินิจภัยภายนอกสูง ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว จึงทรง เตือนให้พสกนิกรตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และทรงเน้นย้ำว่า การพัฒนาต้องเริ่มจากการ “พึ่งตนเอง” สร้างพื้นฐานให้พอมี พอกิน พอใช้ ด้วย วิธีการประหยัดและถูกต้องตามหลักวิชาการให้ได้ก่อน โดยต้องรู้จักประมาณตนและดำเนินการ ด้วยความรอบรู้ รอบคอบระมัดระวัง และ “ทำตามลำดับขั้นตอน” สู่การ “ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน” เมื่อพัฒนาตนเองและชุมชนให้เข้มแข็งแล้ว จะได้ “พัฒนาเครือข่ายเชื่อมสู่สังคมภายนอก อย่างเข้มแข็งมั่นคง และยั่งยืน” ต่อไป

หลักการพิจารณาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กรมการพัฒนาชุมชน (2549, หน้า 2) หลักการพิจารณาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ส่วน คือ

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความ พอเพียงนั้น จะต้อง เป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจนคำนึงถึง ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและ

การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์

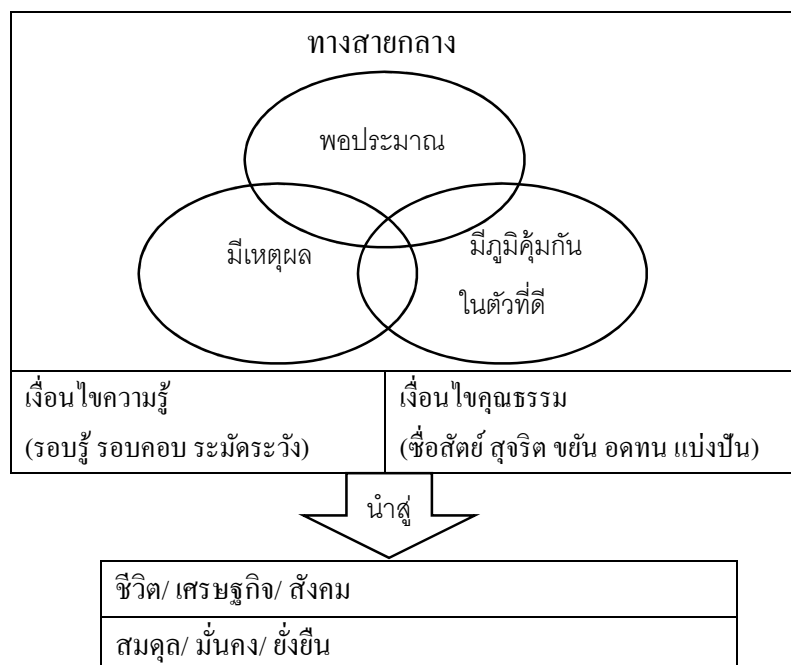
4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำมาสู่ความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ/ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ สคช. นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

ภาพที่ 2-2 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ณัฐวุฒิ บำรุงแจ่ม (2559, หน้า9) ได้กล่าวสรุปหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การเดินสายกลาง ความพอเพียง การพอดี ความพอประมาณ หรือมัชฌิมาปฏิปทา การเดินทางสายกลาง ฯลฯ ซึ่งหลายท่านใช้ต่างกันแต่มุ่งไปในความหมายเดียว โดยกล่าวเป็นประเด็นหลัก ๆ ของความพอดี ได้แก่

พอดีด้านจิตใจ หากทุกคนมีจิตใจที่เข้มแข็ง สำนึกดีต่อผลประโยชน์โดยรวม สำนึกต่อความเป็นมนุษย์ที่อยู่ร่วมบนผืนแผ่นดินเดียวกัน ก็จะนำไปสู่ความยั่งยืนร่วมกันได้

พอดีด้านสังคมวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าสังคมหรือวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติจะต่างกัน ก็ตาม หากแต่ต่างคนต่างดูแลและอนุรักษ์ รวมถึงการฝึกกำลังเกื้อกูลต่อกันในสังคม และ วัฒนธรรม ภาพที่แตกต่างกันก็สามารถสร้างความงดงามให้แก่สังคมและวัฒนธรรมได้โดยยั่งยืน

พอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความไม่พอดีในทรัพยากรธรรมชาติ ก็จะนำไปสู่สภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนอย่างไม่เป็นที่สิ้นสุด แต่การเอาชนะทรัพยากรธรรมชาติ สุดท้ายธรรมชาติก็กลับมาชนะเราดังเช่นภัยธรรมชาติที่เคยปรากฏมาแล้ว

พอดีด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตน ความพอดีจึงเป็นกุญแจไปสู่ความสำเร็จ เพราะทุกสิ่งที่เขาทำไม่พลาดเลย ทะลุเป้าพอดีและได้ประโยชน์สูงสุด ความพอดีจึงเป็นภารกิจที่ประณีตละเอียดอ่อน ต้องใช้สติที่สมบูรณ์ ปัญญาที่แจ่มใส จึงจะบริหารให้เกิดความพอดีได้

ความพอดีหรือความเป็นกลางจะบริหารให้เกิดขึ้นได้อย่างไร หรือการที่จะทำให้เกิดความรู้ที่เที่ยงตรงได้นั้น ต้องฝึกจิตใจให้มีระเบียบ หนึ่ง มีสมาธิ จิตที่นิ่งและมีสมาธิจะเป็นบ่อเกิดความรู้ที่เที่ยงตรง เพราะการนิ่ง สงบ เกิดความว่างเปล่า ทำให้เห็นภาวะบวก และภาวะลบอย่างเที่ยงตรงตามความจริง ปัญญา ก็จะเกิด ปัญญา คือ ความรู้ที่เที่ยงตรง รู้แจ่มชัด รู้รอบและรู้ประโยชน์สูงสุด ปัญญาจึงวัดจากความสำเร็จ โดยสมควรและสังคมต้องมีความสุขอันยิ่งใหญ่ด้วย สังคมที่พอเพียง คือ สังคมที่พึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมกันเป็นกลุ่ม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย สร้างโอกาส ประหยัด อดออม และแบ่งปัน สังคมแห่งคุณธรรม คือ สังคมที่ต้องมีธรรมาภิบาล รับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ครอบครัวยั่งยืน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน สังคมที่สามารถ คือ สอนให้คนฉลาดพอที่ยึดหยุ่นเลือกสรรเอาวิทยาการใหม่ ๆ มาต่อยอดสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์ความรู้เพื่อให้เท่าทัน สามารถแข่งขันกับโลกภายนอกได้ สังคมที่สมดุล คือ ในอดีตพบว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาสังคม เกิดความไม่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจและสังคม ความไม่สมดุลของการพัฒนาเมืองและชนบท ความยากจนของคนในประเทศสูงขึ้น ความไม่สมดุลของเศรษฐกิจ ภายในประเทศกับภายนอกประเทศ ความสมดุลทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เน้นการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความเข้มแข็งและมีความสมดุล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับในทุกระดับของสังคมไม่ว่าจะเป็นในระดับปัจเจกบุคคล ระดับชุมชนและระดับรัฐ โดยสามารถนำไปใช้ได้ดังนี้ (กัญญารัตน์ กิ่งกำ, 2555, หน้า 13)

1. ระดับปัจเจกบุคคล/ ครอบครัว ด้วยการใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้ และดำเนินชีวิตอย่างพอกินพอใช้ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ทำให้เกิดความสุขและความพอใจในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถอยู่อย่างพอเพียงได้ในทุกสถานการณ์

2. ระดับชุมชนนั้นต้องอาศัยความพอเพียงในระดับครอบครัวเป็นพื้นฐาน แล้วสมาชิกนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาขยายผลในทางปฏิบัติไปสู่ระดับชุมชน มีการรวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถที่มีอยู่เป็นพื้นฐานประกอบการดำเนินชีวิต มีการช่วยเหลือแบ่งปันกัน มีการรวมกลุ่มและสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกัน จนนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่พอเพียงของชุมชนโดยรวม

3. ระดับรัฐหรือระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของชุมชนหลาย ๆ แห่ง ที่มีความพอเพียง มารวมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์และร่วมมือกันสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชน ด้วยหลักแบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียง และสามารถวางนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาให้สังคมเจริญก้าวหน้าได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) ได้สรุปปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการน้อมรับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ดังนี้

1. การรู้จักตนเอง ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเอง รู้จักพัฒนาตนเองด้วยการพยายามทำจิตใจให้ผ่องใส มีจิตใจที่เข้มแข็งมีจิตสำนึกที่ดี มีจิตใจเอื้ออาทร รวมทั้งมีความเจริญและมีความเย็นในจิตใจอยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

2. พึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ คือ เมื่อมีปัญหาจากการดำเนินชีวิต ก็ให้ใช้สติปัญญาไตร่ตรองหาสาเหตุของปัญหาและแก้ไขไปตามเหตุและปัจจัยด้วยความสามารถและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ ก่อนที่จะคิดถึงผู้อื่น และมีการปรึกษาหารือถ้อยทีถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

3. การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักลดกิเลสและลดความต้องการของตนเองลง เพื่อให้เหลือ

แรงและเวลาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากขึ้น

4. พลังเศรษฐกิจพอเพียงเกิดได้ถ้ามี “พลัง” ต้อง ขอมรับว่างานเกษตรนั้นเป็นงานที่ต้องใช้ระยะเวลา และบางกิจกรรมจำเป็นต้องใช้ความพิถีพิถันจึงจะเห็นผล ดังนั้นคนที่อยู่ในอาชีพนี้จึงต้องมีความอดทน และความพยายามค่อนข้างสูง จึงจะประสบความสำเร็จในอาชีพ จากแง่มุมดังกล่าวของการประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจึงจำเป็นต้องมีชุมชน และเครือข่ายที่มีความต้องการและความเห็นที่ไปในทิศทางเดียวกันตามหลัก “ทิสสามัญญตา” เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ตลอดทั้งการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้คนในชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อทบทวนกิจกรรมที่ตนเองได้ทำมา เพื่อสร้างเป็นชุดความรู้สำหรับเป็นแนวปฏิบัติของชุมชนต่อไป แต่ถ้าหากทำอยู่คนเดียวท่ามกลางมรสุมกระแสโลกาภิวัตน์ การทำเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบผลสำเร็จนั้นคงยากและต้องใช้เวลานาน

สรุปได้ว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ที่เพียงพอ ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งจากภายนอกและภายในทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำมาปฏิบัติ และในขณะเดียวกันจะต้องมีการเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติทุกระดับ อันจะก่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ เศรษฐกิจ สังคม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การเมือง และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

แนวคิดและความหมายของชุมชนและการพัฒนาชุมชน

แนวคิดที่เกี่ยวกับชุมชน

“ชุมชน” มีนัยและความหมายที่เป็นไปตามพลวัตหรือกระแสของสังคม แต่ถ้าพิจารณาโดยละเอียด จะพบว่า นักวิชาการ นักพัฒนา หรือผู้คนที่ให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน” ล้วนต่างให้ความหมายที่สอดคล้องกับความรู้ ทักษะคิด หรือโดยมีจุดมุ่งหมายที่หวังช่วงชิงอำนาจในการนิยามความหมายของตนเพื่อผลประโยชน์ประการใดประการหนึ่ง

ความเป็นชุมชนหรือความเป็นหมู่คณะมีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา การจำกัดนิยามของคำว่า “ชุมชน” ไว้ในแนวใดแนวหนึ่งย่อมจะขาดความหลากหลายหรือความไม่เข้าใจในความเป็นชุมชนและถ้าพิจารณาโดยรวมก็จะเห็นว่า ความเป็นชุมชนนั้น เน้นเรื่องของความสัมพันธ์และการเกาะเกี่ยวกันของเพื่อนมนุษย์ในระดับต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การพยายามทำความเข้าใจแนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ศึกษาในการที่จะเลือกความเหมาะสมและสอดคล้องกับฐานปฏิบัติการ (Practical base) ของตน

ความหมายของชุมชน

คำว่า ชุมชน (Community) ได้มีนักวิชาการให้ความหมายหรือคำอธิบายไว้มากพอสมควรซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

จำนง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2545) กล่าวว่าชุมชน คือ กลุ่มคนพวกหนึ่งที่มาอยู่ร่วมกันในอาณาบริเวณหนึ่งโดยคนเหล่านี้ถือว่าตนมีความผูกพันอยู่กับอาณาบริเวณแห่งนั้น มีความยึดเหนี่ยวกันเป็นปึกแผ่นมั่นคงมีการกระทำกิจกรรมต่างๆหลายด้านด้วยกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน เช่น ครอบครัวหลาย ๆ ครอบครัว โรงเรียน วัด ร้านค้า โรงงาน ฯลฯ รวมกันเป็นหมู่บ้านเป็นเมืองแต่กระนั้นก็ตามแม้ว่าชุมชนจะมีกิจกรรมต่าง ๆ หลายด้านและสามารถตอบสนององความจำเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตของสมาชิกได้แต่ชุมชนก็ยังเป็นหน่วยย่อยของสังคมที่ต้องขึ้นอยู่กับอำนาจรัฐ

สนธยา พลศรี (2545, หน้า 22) ได้อธิบายความหมายของชุมชน หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่นซึ่งสมาชิกมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ให้ความร่วมมือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

นอกจากนี้ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2549, หน้า 204) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของชุมชนว่า จะต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ มีประชาชนหรือกลุ่มคนอาศัยอยู่ร่วมกัน มีอาณาบริเวณหรือพื้นที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ รวมทั้งสิ่งที่ก่อสร้างขึ้น มีความสัมพันธ์และมีการปฏิบัติต่อกันของสมาชิกในชุมชน มีผลประโยชน์ ความสนใจ และขนบธรรมเนียมประเพณีบางประการร่วมกัน จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ความหมายของชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มาอาศัยอยู่ร่วมกันโดยมีอาณาบริเวณเดียวกัน มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การติดต่อสื่อสารเรียนรู้ร่วมกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

นักสังคมวิทยา (Olsen, 1968, p. 91 อ้างใน นภภรณ์ หะวานนท์, เพ็ญศิริ จีระเดชากุล และสุรอุฒิ บัด ไชสง, 2550, หน้า 34) ได้นิยามความหมายของชุมชนว่า หมายถึงองค์กรทางสังคมซึ่งไม่เพียงแต่สามารถตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของสมาชิก แต่ยังสามารถช่วยให้สมาชิกสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ร่วมกันได้ โดยทั่วไปชุมชนจะประกอบด้วยครอบครัวหลายครอบครัวมารวมกัน ด้วยความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพากันในด้านต่าง ๆ เช่น การทำมาหากิน การดูแลรักษาโรค สันทนการ พิธีกรรมความเชื่อ อย่างไรก็ตามอาจมีชุมชนของเผ่าบางแห่งที่ประกอบไปด้วยสมาชิกที่มาจากครอบครัวขยายหรือวงศ์วานเดียวกันเท่านั้น

จากความหมายของชุมชนนั้น จะเห็นได้ว่าชุมชนนั้นมีลักษณะที่สำคัญหลายประการ ดังนั้นจึงขอเสนอลักษณะของชุมชนเพื่อให้มีความเข้าใจในเรื่องชุมชนมากขึ้น

ลักษณะของชุมชน

สนธยา พลศรี (2545, หน้า 22-23) ได้อธิบายถึงลักษณะที่สำคัญของชุมชน มีดังต่อไปนี้

1. เป็นการรวมกันของกลุ่มคน (Group of people) ในรูปของกลุ่มสังคม (Social group) กล่าวคือ สมาชิกมีการปฏิบัติต่อกันทางสังคม หรือมีปฏิริยาโต้ตอบต่อกันทางสังคม (Social interaction) มีความเอื้ออาทรต่อกันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
2. สมาชิกของชุมชนมีลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น โครงสร้างของประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ อัตราการเกิด อัตราการตาย การอพยพโยกย้ายถิ่น เป็นต้น
3. มีอาณาบริเวณ (Area) สำหรับที่อยู่อาศัย หรือเป็นที่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกและกลุ่มสังคม ส่วนขนาดของชุมชนอาจมีขนาดแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับจำนวนของสมาชิกในกลุ่มสังคมและขนาดของอาณาบริเวณเป็นสำคัญ
4. การจัดระเบียบทางสังคม (Social organization) เพื่อควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน โดยผ่านบรรทัดฐานทางสังคม (Social norms) สถาบันทางสังคม (Social institution) และวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน
5. สมาชิกมีความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationship) คือ มีการติดต่อสัมพันธ์กัน มีความสนใจทางสังคมร่วมกัน มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และมีความสนิทสนมกัน โดยมักจะมี ความสัมพันธ์แบบพบปะกัน โดยตรง (Face to face) ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ชีวิตในด้านต่าง ๆ ร่วมกันค่อนข้างมาก
6. สมาชิกมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินชีวิตร่วมกัน
7. สมาชิกได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกัน
8. สมาชิกมีระบบการติดต่อสื่อสารและการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน

จากการศึกษาลักษณะของชุมชนโดยรวมแล้ว ทำให้ทราบว่าชุมชนแต่ละชุมชนจะมีลักษณะสำคัญด้วยกันทุกชุมชน ไม่ว่าจะเป็นชุมชนชนบท ชุมชนเมือง หรือชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท อย่างไรก็ตามอาจจำแนกประเภทของชุมชน เพื่อให้เข้าใจถึงความแตกต่างของชุมชนชนบท ชุมชนเมือง และชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทมากขึ้น

สาเหตุของการเกิดชุมชน (สนธยา พลศรี, 2545)

1. ความเป็นสัตว์สังคมของมนุษย์
2. การตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของมนุษย์

3. การขยายตัวของอุตสาหกรรม
4. การขยายตัวของเมือง
5. การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับบ้านและที่ดิน
6. แนวนโยบายของรัฐ
7. การหนีภัยของมนุษย์
8. สภาพทางภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
9. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
10. การขยายตัวของการคมนาคมขนส่ง

ประเภทของชุมชน

นักวิชาการได้แบ่งชุมชนออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันออกไป แต่ในที่นี้จะขอแบ่งประเภทของชุมชนตามลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม (Social relation) การแบ่งชุมชนตามเกณฑ์นี้ มักจะคำนึงถึงความสัมพันธ์ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ ควบคู่กันไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พิจารณาถึงความสัมพันธ์เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว เครือญาติ เพื่อนบ้าน และการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการในสังคม ซึ่งเป็นการแบ่งชุมชนในความหมายทางสังคมวิทยา เมื่อพิจารณาการแบ่งชุมชนของไทยตามลักษณะนี้สามารถแบ่งชุมชนออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ (วิรัช รัชนิภาวรรณ, 2549, หน้า 205-206)

1. ชุมชนชนบท (Rural community) ซึ่งเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ภายนอกเขตเทศบาล หรือ สุขาภิบาล ประชาชนอาศัยอยู่อย่างไม่หนาแน่น ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างเป็นกันเอง มีความคุ้นเคยสนิทสนม และเป็นความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ (Primary relation) ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม รวมไปถึงยึดถือระบบผู้อาวุโส เคารพผู้เฒ่าผู้แก่ และมีความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ทำให้อาชีพส่วนใหญ่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ โดยมักประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

2. ชุมชนเมือง (Urban community) เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองรวมไปถึงมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประชาชนมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีความสัมพันธ์กันอย่างห่าง ๆ ไม่สนิทสนม ไม่จริงใจ และไม่ถาวร ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันแบบทุติยภูมิ (Secondary relationship) และเป็นทางการ (Formal) นอกจากนี้แล้วยังมีความแตกต่างกันในด้านการดำรงชีวิต ตลอดจนมีปัญหาทางด้านความปลอดภัย และปัญหาสิ่งแวดล้อม

3. ชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท (Rurban community) เป็นชุมชนที่มีลักษณะความสัมพันธ์

ในชุมชนเป็นแบบชุมชนชนบทผสมกับชุมชนเมือง มักพบในชุมชนชนบทที่อยู่ติดกับชุมชนเมือง มีลักษณะเป็นกิ่งเมืองกิ่งชนบท (Rurbanization) โดยมีกระบวนการที่ทำให้ชุมชนชนบทมีลักษณะบางอย่างของชุมชนเมือง เช่น มีแหล่งอาชีพอื่นนอกจากการเกษตร การมีไฟฟ้า มีน้ำประปาซึ่งในที่สุดจะทำให้ชุมชนนั้นกลายสภาพเป็นชุมชนเมือง

การแบ่งประเภทชุมชนออกเป็นชุมชนชนบท ชุมชนเมือง และชุมชนกิ่งเมืองกิ่งชนบท นั้นสามารถเห็นในเชิงเปรียบเทียบได้ว่าชุมชนทั้ง 3 ลักษณะนี้มีความแตกต่างกันในด้าน การกระจายตัวของประชากรในพื้นที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านอาชีพ ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนถึงสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นกายภาพและชีวภาพ และปัญหาต่าง ๆ ที่ประสบความแตกต่างเหล่านั้นย่อมส่งผลต่อวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชนวิถีชีวิต ชุมชน

สรุปได้ว่า ชุมชน เกิดจากการที่คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกันในระยะเวลาที่ยาวนาน ระยะเวลาหนึ่ง จนเกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีอาณาเขตที่แน่นอน มีความสนใจและปฏิบัติตนในวิถีชีวิตประจำวันที่คล้ายคลึงกัน และมีความสัมพันธ์กันภายในขั้วตกลงในการอยู่ร่วมกัน อาจจะแบ่งประเภทชุมชนออกได้เป็นชุมชนชนบท ชุมชนเมือง และชุมชนกิ่งเมือง กิ่งชนบท

ความหมายของการพัฒนาชุมชน

สนธยา พลศรี (2545, หน้า 49) ได้อธิบายว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการ พัฒนาคณะและกลุ่มคนในชุมชนให้มีศักยภาพเพียงพอ และร่วมมือกันปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ ของตนเองและชุมชน ตามแผนและโครงการที่กำหนดไว้ โดยอาศัยพลังของชุมชนและการ สนับสนุนจากภายนอกชุมชน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550, หน้า 39) ได้อธิบายถึงการพัฒนาชุมชนตามหลักการพื้นฐาน ว่าเป็นกระบวนการให้การศึกษา (Educational process) แก่ประชาชนเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ (Self-reliance) หรือช่วยตนเองได้ (Self-help) ในการคิด ตัดสินใจและดำเนินการแก้ปัญหาตลอดจน ตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวมด้วยกระบวนการกลุ่ม (Organizational process) กับกระบวนการกระตุ้นความคิด สร้างจิตสำนึก (Conscientizational process) การพัฒนาชุมชนจึง เป็นการพัฒนามนุษย์ให้ครบถ้วนถึงความพร้อมในทุกด้าน และสามารถจัดการกับปัญหาและ ความต้องการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

วันชัย พลละ ไกร (2550, หน้า 47) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

1. การปรับปรุงส่งเสริมให้ชุมชนใดชุมชนหนึ่งดีขึ้นหรือมีวิวัฒนาการดีขึ้น
2. การส่งเสริมให้ชุมชนนั้น ๆ มีวิวัฒนาการดีขึ้น คือ เจริญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม

และวัฒนธรรม

3. การพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องพัฒนาทางด้านวัตถุและพัฒนาด้านจิตใจ

4. การพัฒนาด้านวัตถุ คือ การสร้างความเจริญให้แก่ชุมชนเพื่อส่งเสริมให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เราเห็นโดยชัดเจน เช่น การส่งเสริมด้วยการผลิต การส่งเสริมระบบขนส่งคมนาคมการชลประทาน ฯลฯ

5. การพัฒนาด้านจิตใจ คือ การสร้างความเจริญโดยมุ่งจะให้การศึกษาอบรมประชาชน ซึ่งรวมทั้งการให้การศึกษาตามโรงเรียน มหาวิทยาลัยตาม โครงการของกระทรวงศึกษาธิการและการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างดี

6. การพัฒนาชุมชน คือ กระบวนการที่มุ่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ทั้งนี้ประชาชนเข้าร่วมมือและร่วมดำเนินการเอง

กรมการพัฒนาชุมชน (2548, หน้า 10 อ้างถึงใน ปรีดา เจษฎารางกุล, 2550, หน้า 19) ได้สรุปความหมาย การพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาความคิด ความสามารถของประชาชน ให้เกิดความเชื่อมั่น ช่วยเหลือตนเอง เพื่อนบ้านและชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยความร่วมมือของราษฎรและภาครัฐ

ความหมายของการพัฒนาชุมชน Dunham (1985 อ้างถึงใน ศรัญญา บรมัตถ์, 2545, หน้า 7) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน คือ การร่วมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินงานไปในแนวทางที่ตนต้องการ การทำงานพัฒนาชุมชนในขั้นแรกจะต้องอาศัยความร่วมมือกำลังของราษฎรในชุมชนนั้นในการช่วยตนเองและร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากหน่วยราชการหรือองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ

สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการพัฒนาคนและกลุ่มคนในชุมชนให้มีศักยภาพเพียงพอสามารถพึ่งตนเองได้ (Self-reliance) หรือช่วยตนเองได้ (Self-help) ในการคิดตัดสินใจและดำเนินการแก้ปัญหาตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

ปรัชญาการพัฒนาชุมชน

ปรัชญาพื้นฐานเบื้องต้นของนักพัฒนาชุมชน คือ ความเชื่อมั่นและศรัทธาในมนุษยชาติว่ามนุษย์ทุกชีวิตมีคุณค่า มีความหมาย มีศักดิ์ศรี มีศักยภาพ และสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส

พัฒน์ บุญรัตพันธุ์ (2549, หน้า 2) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ปรัชญาการพัฒนาชุมชน ตั้งอยู่บนรากฐานของความมั่นคงแห่งความศรัทธา 3 ประการ ดังนี้

1. ตั้งอยู่บนพื้นฐานอันมั่นคงแห่งความศรัทธาในตัวคน อาจกล่าวได้ว่าคนเป็นทรัพยากรที่มีความหมายและสำคัญที่สุด มนุษย์ทุกคนมีความสามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นถ้ามีโอกาส การพัฒนาทั้งหลายปราศจากผลลึ้น ถ้าหากมองข้ามในเรื่องการพัฒนามนุษย์แต่ละคนให้มีธรรมชาติที่ถูกต้อง และมีขีดความสามารถสูงขึ้น

2. ความศรัทธาในความยุติธรรมของสังคม (Social justice) การมุ่งขจัดความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำต่ำสูงที่เห็นได้ชัดในหมู่มวลชนนั้นเป็นเรื่องที่อารยสังคมพึงยึดมั่น

3. ความไม่รู้ ความดื้อดึง และการใช้กำลังบังคับ เป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนา และความเจริญรุดหน้าจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยวิธีการให้การศึกษาเท่านั้น การให้การศึกษาและโอกาสจะช่วยดึงพลังซ่อนเร้นในตัวคนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและการพัฒนาจะมีประสิทธิภาพได้ก็จะต้องยึดหลักการรวมกลุ่มและการทำงานกับกลุ่ม เพราะมนุษย์เราเป็นสัตว์สังคม การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จะช่วยให้คนได้เจริญเติบโตโดยเร็วที่สุด

แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของ สนธยา พลศรี (2545, หน้า 44) การพัฒนาชุมชนมีแนวคิดที่สำคัญ คือ

1. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการเปิดโอกาสในการได้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบของชุมชน
3. การช่วยเหลือตัวเอง ของชุมชนเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชน
4. การใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการรักษาประโยชน์ของทรัพยากรภายในชุมชน
5. การริเริ่ม ของประชาชนในชุมชนเป็นการพัฒนาชุมชนที่เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของชุมชน
6. ขีดความสามารถของชุมชน และรัฐต้องมีการสนับสนุนซึ่งกันในส่วนที่สอดคล้องการพัฒนา จึงจะประสบความสำเร็จ
7. การร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนจะทำให้ชุมชนดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
8. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ คือ การพัฒนาจะต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กันหลาย ๆ ด้านมุ่งไปด้านใดหนึ่งไม่ได้เพื่อความสมดุลในการพัฒนา

9. การพัฒนา คือ การศึกษาภาคชีวิตต้องมีการศึกษาและให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต คือ การให้ความรู้แก่ประชาชนในทุกเพศ ทุกวัย อย่างเหมาะสมการพัฒนาจึงจะประสบความสำเร็จ

หลักการพัฒนาชุมชน

แนวคิดพื้นฐานการพัฒนาชุมชน ดังที่กล่าวมาข้างต้น ได้นำมาปรับใช้เป็นหลักการพัฒนาชุมชนที่การดำเนินงานพัฒนาต้องยึดเป็นแนวทางการปฏิบัติ มีดังต่อไปนี้

1. หลักความมีศักยภาพของประชาชน การดำเนินงานพัฒนาชุมชนต้องเชื่อว่าประชาชนมีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถที่แฝงเร้นอยู่ในตัว สามารถที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองได้ จึงต้องให้โอกาสประชาชนในการคิด วางแผน เพื่อแก้ปัญหาชุมชนด้วยตัวของเขาเอง หน่วยงานภาครัฐควรเป็นเพียงผู้กระตุ้น แนะนำ ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด

2. หลักการพึ่งตนเองของประชาชน วัตถุประสงค์ในการพัฒนาชุมชน คือ ต้องให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ ซึ่งสามารถทำกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ได้ โดยอาศัยการช่วยเหลือตนเองของสมาชิกในชุมชน ส่วนภาครัฐคอยสนับสนุนและช่วยเหลือการพัฒนาของชุมชนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน

3. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผล ในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในชุมชน เป็นการให้โอกาสแก่ประชาชนในชุมชนได้ร่วมกิจกรรม ตั้งแต่เริ่มคิดจนกระทั่งถึงการติดตามประเมินผลของการทำกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน อันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเจ้าของโครงการหรือกิจกรรม

4. หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน จะต้องเริ่มด้วยการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน และร่วมกันคิด ตัดสินใจร่วมกัน และมอบหมายให้แต่ละคนในชุมชนได้รับผิดชอบร่วมกัน

ลักษณะการพัฒนาชุมชน

สนธยา พลศรี (2545, หน้า 50-51) ได้อธิบายถึงลักษณะสำคัญของการพัฒนาชุมชนดังต่อไปนี้

1. การดำเนินงาน โดยคนและใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ โดยไม่พึ่งพาบุคคลหรือทรัพยากรนอกชุมชน นอกจากมีความจำเป็นหรือเกินขีดความสามารถของชุมชน
2. การร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยมีการร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชน

กับหน่วยงานภาครัฐหรือสมาชิกในชุมชนกับหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมสนับสนุน ให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จตามศักยภาพของชุมชน

3. การเปลี่ยนแปลงที่มีเป้าหมายหรือทิศทาง สามารถควบคุมความสมดุลที่จะเปลี่ยนแปลงได้ กำหนดปริมาณคุณภาพและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมได้

4. เกิดจากความตั้งใจและการกระทำของสมาชิกในชุมชน โดยมีการกำหนดแผน และโครงการเพื่อกำหนดการพัฒนาชุมชน

5. การพัฒนาคุณภาพของสมาชิกในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเอง พัฒนาบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชนให้ได้ มาตรฐานที่ต้องการ

6. กระบวนการให้การศึกษา โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสมาชิกในชุมชนให้มีคุณภาพและมีความพร้อมรองรับการพัฒนา

7. กระบวนการจัดการองค์กรหรือกลุ่ม เพราะการพัฒนาชุมชนเป็นการฝึกกำลังของสมาชิกในชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดศักยภาพหรือพลังของชุมชนและนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน

8. การนำกลวิธีหรือวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนา เช่น การใช้ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการสร้างผู้นำ การสร้างกลุ่ม การเสริมสร้างทักษะและความสามารถในด้านต่าง ๆ เป็นต้น โดยมีลักษณะเป็นการผสมผสานวิธีการเหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาชุมชน

9. เป็นประชาธิปไตย โดยการพัฒนาชุมชนเป็นของสมาชิกในชุมชนที่ดำเนินการโดยสมาชิกในชุมชน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิกในชุมชน เป็นการให้สิทธิเสรีภาพ อิสรภาพ และเสมอภาคแก่สมาชิกในชุมชน ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนเป็นผู้กำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนและชุมชนได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้การพัฒนาชุมชนยังเป็นการดำเนิน โดยคนและกลุ่มคนเป็นจำนวนมาก การทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องนำวิธีการแบบประชาธิปไตยมาใช้จึงจะประสบความสำเร็จ

10. การศึกษาภาคชีวิต การพัฒนาชุมชนมีลักษณะเป็นกระบวนการ วิธีการ โครงการ และขบวนการทางสังคม ซึ่งเป็นลักษณะของกระบวนการเรียนรู้และการตัดสินใจร่วมกันของชุมชนที่ต่อเนื่องกันไปทุกเพศทุกวัย คือ ตลอดชีวิตของสมาชิกในชุมชน ไม่สิ้นสุดในช่วงชีวิตใดชีวิตหนึ่ง เพราะชุมชนไม่หยุดนิ่ง มีการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาชุมชนจึงต้องดำเนินการต่อเนื่องกันไปไม่มีสิ้นสุด

องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชน

สนธยา พลศรี (2545, หน้า 51-53) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน 9 ประการไว้ ดังต่อไปนี้

1. คนในชุมชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะการพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องของสมาชิกในชุมชนโดยตรง โดยเฉพาะศักยภาพหรือพลังความสามารถของสมาชิกในชุมชน
2. สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น การจัดระเบียบทางสังคม สถาบันทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม เทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญในการสนับสนุนงานพัฒนาชุมชน
3. วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เช่น วัสดุสำนักงาน วัสดุก่อสร้าง เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องจักร เป็นต้น วัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ต้องมีคุณภาพเหมาะสมและพอเพียงกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่กำหนดขึ้น
4. กระบวนการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดำเนินงาน คือ การศึกษาชุมชน การวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของชุมชน การวางแผนแก้ปัญหาในลักษณะของโครงการ การดำเนินงาน และการประเมินผลงาน
5. การสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐและภาคเอกชน เป็นการสนับสนุนช่วยเหลือเฉพาะในสิ่งที่มีความจำเป็น เกินขีดความสามารถของชุมชน หรือเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวและเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนา
6. การบริหารและการจัดการ การพัฒนาชุมชนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคน กลุ่มคน องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน การพัฒนาชุมชนมีวิธีการและกระบวนการหลายขั้นตอน ดังนั้นจำเป็นต้องมีการบริหารและการจัดการที่ดีทั้งในระยะเตรียมการ ระหว่างการดำเนินงาน และหลังจากได้รับผลของการพัฒนาแล้ว
7. นักพัฒนาชุมชน นักพัฒนาเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาชุมชน มีเทคนิคในการจูงใจ การระดมพลัง ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนให้มาพัฒนาชุมชนของตนเอง
8. การประสานงาน การพัฒนาชุมชนมีองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการ คือ การประสานงาน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดำเนินกิจกรรมพัฒนาอย่างประสานสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันและถูกต้องตามขั้นตอนที่วางไว้
9. ผลงานที่เกิดขึ้น ความสำเร็จในการพัฒนาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน ดังนั้นกระบวนการพัฒนาชุมชนที่ผ่านไปในแต่ละขั้นตอน จึงอาจจะมีผลเกิดขึ้นไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง ไม่มากก็น้อย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน ผลงาน

ที่เกิดขึ้นนี้ต้องเป็นของประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึงและยุติธรรม

สุธี ศรสวรรค์ (2538, หน้า 16-17 อ้างถึงใน ณรงค์ วาไรชล, 2550, หน้า 10-13)

สรุปการพัฒนาชุมชน ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการที่จะต้องทำกันอย่างต่อเนื่องอย่างมีระบบ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จำเป็นต้องใช้เวลา และต้องอาศัยกรรมวิธีการเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้อง
2. การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการที่ใช้ความสามารถของประชาชน และความร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น วิธีการนี้ต้องเป็นที่ยอมรับและสามารถนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชนอย่างถาวร และประโยชน์ต่อชุมชน
3. การพัฒนาชุมชนเป็นกรรมวิธีการเปลี่ยนแปลง จากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่ง
4. การพัฒนาชุมชนเป็นแผนงานหรือโครงการที่ได้จัดทำขึ้น ตามหลักของการพัฒนาชุมชนเพื่อนำแผนงานหรือโครงการปฏิบัติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยคนในชุมชน

สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชน เป็นขบวนการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือริเริ่มเอง ถ้าประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมหรือรู้จักริเริ่มการพัฒนาชุมชนของตนเอง หมู่บ้าน/ ชุมชนก็จะขาดการพัฒนาถาวร และถ้าประชาชนเข้าร่วมมือในการทำกิจกรรม หรือร่วมกับรัฐ ก็จะจึงทำให้เกิดการเรียนรู้บทบาทและกรรมวิธีขึ้น เพราะประชาชนต้องปรึกษาหารือกันเอง กำหนดความต้องการ วางโครงการเองแล้วร่วมมือกันเอง แล้วร่วมมือกันปฏิบัติตามโครงการนั้น ๆ เพราะว่าวิธีที่ประชาชนคิดทำเอง มีความสำคัญยิ่งกว่าผลงานเสียอีก

การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เริ่มต้นจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับสมาชิกของชุมชน และกระตุ้นเตือน พร้อมทั้งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้รู้จักพึ่งตนเอง มัธยัสถ์ สร้างจิตสำนึกให้รู้จักคุณค่าของชีวิตที่พอดี รู้จักคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติรอบ ๆ ตัวเอง เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน จึงต้องมีการกระตุ้นและหนุนเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน โดยการหาวิธีการแก้ปัญหา และการกำหนดทิศทางข้างหน้าของชุมชนนั้น เพื่อสามารถนำมาปรับใช้และเป็นพื้นฐานให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นต่อไป ต้องพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้นั้น คือชุมชนต้องสร้างกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ขึ้นมาจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

ซึ่งขอบเขตการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกรมการพัฒนาชุมชน คือการส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักตนเอง โดยการทำบัญชีครัวเรือน อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิด

การพึ่งตนเอง ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น อีกทั้งยังส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองให้มีความเข้มแข็ง และยั่งยืน

ข้อมูลทั่วไปบ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

ประวัติความเป็นมา

เดิมบ้านตลกปก-ตาลีง เป็นหมู่บ้านที่คนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง เรียกชื่อกันติดปากว่า ตาลีงทอง ซึ่งหมายความว่าความอยู่ดี กินดีของพี่น้องประชาชน และสภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านดีมาก ต่อมาเมื่อมีการแยกหมู่บ้าน และได้มีการขึ้นทะเบียนตามทำเนียบหมู่บ้านของกรมการปกครอง เป็นหมู่บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ตั้งแต่นั้นมา

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ คลองนางลัด ตำบลประณีต อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

ทิศใต้ ติดต่อกับ คลองเวฬุ ตำบลช้าง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ คลองนางลัด ตำบลประณีต อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ คลองเวฬุ ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

สภาพทั่วไป

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมต่อการเกษตรกรรม มีพื้นที่ทำนา มีสวนผลไม้ พืชผักสวนครัว และสวนยางพารา

ประชากร

มีจำนวน 67 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งสิ้น 223 คน แยกเป็นชาย 114 คน หญิง 109 คน (ข้อมูล จปฐ. ปี 2559) โดยแยกตามช่วงอายุได้ ดังนี้

ตารางที่ 2-2 จำนวนครัวเรือน และจำนวนประชากรแยกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุประชากร	จำนวนเพศชาย (คน)	จำนวนเพศหญิง (คน)	จำนวนรวม (คน)
น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	1	1	2
1 ปีเต็ม-1 ปี	5	4	9
3 ปีเต็ม-5 ปี	4	5	9

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

ช่วงอายุประชากร	จำนวนเพศชาย (คน)	จำนวนเพศหญิง (คน)	จำนวนรวม (คน)
6 ปีเต็ม-11 ปี	4	11	15
12 ปีเต็ม-14 ปี	4	4	8
15 ปีเต็ม-17 ปี	9	1	10
18 ปีเต็ม-25 ปี	4	4	8
26 ปีเต็ม-49 ปี	45	35	80
50 ปีเต็ม-60 ปีเต็ม	18	24	42
มากกว่า 60 ปีเต็มขึ้นไป	20	20	40
รวมทั้งหมด	114	109	223

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ

อาชีพหลักของประชากร คือ ทำการเกษตร

อาชีพรองลงมา ได้แก่ รับจ้าง

สภาพทางสังคม

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

สำนักปฏิบัติธรรมตำลึงทอง

การคมนาคม

เส้นทางคมนาคมสายหลักเข้าหมู่บ้าน

ถนนสายสุขุมวิท-หมู่บ้าน

ระยะทาง 16 กิโลเมตร

ถนนสามแยกมาบไพ-อบต.

ระยะทาง 39 กิโลเมตร

แหล่งน้ำ

แม่น้ำเวฬุ

คลองนางลัด

บ่อน้ำตื้น จำนวน 1 แห่ง

บ่อน้ำบาดาล จำนวน 2 แห่ง

ข้อมูลการเมือง/ การบริหาร

รายชื่อผู้ใหญ่บ้าน

นายเปรมจิต นิสัยนต์

รายชื่อผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

นายนพพร โถปริก

นายประสพ บ่อพลอย

นางนุจรินทร์ นิกายะวงศ์

รายชื่อกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

นายเปรมจิต นิสัยนต์

นายประสพ บ่อพลอย

นางนุจรินทร์ นิกายะวงศ์

นายนพพร โถปริก

นายนิพนธ์ พุทธานู

นายสาโรจน์ บ่อพลอย

นายภิญโญ เจริญศิริ

นางสาวอุดมศรี สติติศิริ

นายน้องเล็ก บ่อพลอย

นางสาวอรสา ทีมายู

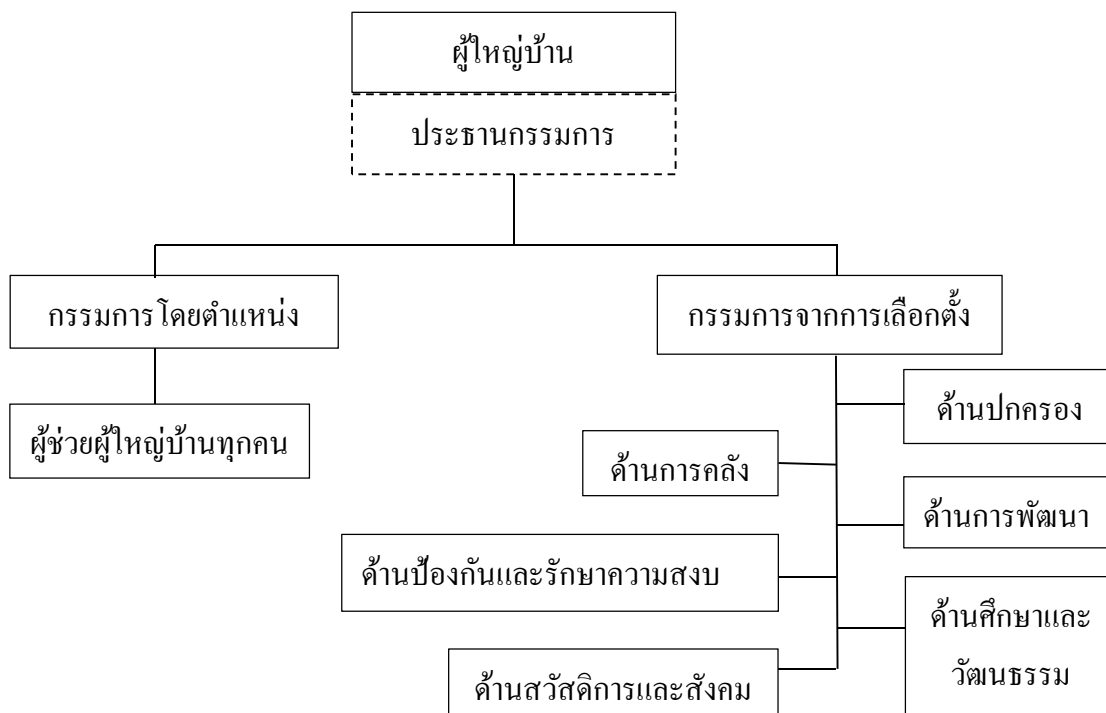
นายสงวน จำพะน้อย

นางลดา ชนสภรณ์

นายสมชาย นิกายะวงศ์

นางละออง สติติศิริ

นางสาวจันทนา นิสัยนต์

ภาพที่ 2-3 โครงสร้างกรรมการหมู่บ้านตปท-ตลิ่ง

บ้านตปท-ตลิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลุง จังหวัดจันทบุรี เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ “อยู่ดี กินดี” ปี 2553 ที่มีการดำเนินกิจกรรมในหลายระดับ ได้แก่

ความพอเพียงในระดับครอบครัว ความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองได้อย่างมีความสุข ทั้งทางกาย จิตใจ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่มีภาระด้านหนี้สินของตนเองและครอบครัว สามารถหาปัจจัยสี่มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว มีส่วนเหลือเป็นเงินออมของครอบครัว และสามารถยกระดับรายได้พ้นความยากจน

ความพอเพียงในระดับชุมชน มีการรวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม บริหารทรัพยากรในชุมชนให้สามารถนำไปดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและสมดุล เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีพอเพียงของชุมชนโดยรวม

ความพอเพียงในระดับสังคม การรวมกลุ่มของสังคมหลาย ๆ แห่ง ที่มีความพอเพียง เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด

โดยได้นำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปฏิบัติได้อย่างชัดเจนและบังเกิดผลเป็นรูปธรรม เช่น

ส่งเสริมการทำนา โดยได้ฟื้นฟูวัฒนธรรมการทำนาได้อย่างเป็นรูปธรรม มีวัฒนธรรม การลงแขก วิธีชีวิตท้องถิ่น การปักตะเหลว และมีการนำผลผลิตมาบริโภคนคริวเรือน บางส่วน แบ่งปันคริวเรือนที่ยากจนในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการลดรายจ่ายในครอบครัว

ส่งเสริมให้ราษฎรทำปุ๋ยหมักชีวภาพ โดยการผลิตปุ๋ยเพื่อใช้เอง เป็นการลดการใช้ สารเคมี ลดต้นทุนการผลิต ลดรายจ่ายในครอบครัว

ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว โดยมีการปลูกไว้เพื่อกินในครัวเรือน และเหลือจาก บริโภคนำออกจำหน่ายเป็นการสร้างรายได้

ส่งเสริมการทำผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน โดยมีการทำผลิตภัณฑ์ใช้ภายในครัวเรือน เช่น น้ำยาล้างจาน ยาสระผม และมีการนำออกจำหน่าย

ส่งเสริมอาชีพจักสานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการสร้างอาชีพเสริม โดยการนำเอาทรัพยากรจากธรรมชาติมาทำผลิตภัณฑ์ เพื่อจำหน่ายและใช้ในครัวเรือน

ส่งเสริมสวัสดิการ มีการรวมกลุ่มจัดตั้ง “กองทุนสวัสดิการและสงเคราะห์ชีวิตบ้าน ตำบลทอง” โดยมีการร่วมกันออมเงิน จัดสวัสดิการและการสงเคราะห์แก่สมาชิก เน้นการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน

อันเป็นการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมมาจนถึงปัจจุบัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุฑารัตน์ จริยาอุดม (2549) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่ สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนผู้ทำการค้าขายใน ตลาดบางน้ำผึ้ง ศึกษาระหว่างวันที่ 1-31 สิงหาคม 2548 ตัวแปรอิสระที่ใช้ คือ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก และรายได้ที่แตกต่างกัน ตัวแปรตามคือลักษณะการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาพื้นที่สีเขียว 5 ชั้น ได้แก่ ชั้นริเริ่มการพัฒนา ชั้นวางแผนการพัฒนา ชั้นดำเนินการ พัฒนา ชั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และชั้นประเมินผลการพัฒนา ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้านริเริ่มการพัฒนาอยู่ในระดับสูง เนื่องจากวิถีชีวิตแบบสังคมท้องถิ่นที่มีความผูกพันกัน ด้านวางแผนพัฒนา ด้านดำเนินการพัฒนา และด้านประเมินผลพัฒนาอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ อดต. เป็นผู้กำหนดทรัพยากรและแหล่ง ทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนา ด้านรับผลประโยชน์จากการพัฒนาอยู่ในระดับสูงเพราะเป็นขั้นตอนที่ ประชาชนที่มีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาทางด้านวัตถุและด้านจิตใจและก่อให้เกิดการ สร้างงาน สร้างอาชีพของประชาชนระดับสูงสุด ศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ

อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปิยะศักดิ์ อภิเชษฐ์รัตน์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ให้เป็นเมืองน่าอยู่ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ่อทองให้เป็นเมืองน่าอยู่ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาและการเป็นสมาชิกกลุ่มที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ่อทองให้เป็นเมืองน่าอยู่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ่อทองให้เป็นเมืองน่าอยู่ไม่แตกต่างกัน

พัชรี ภูณทิทอง (2551, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรับรู้ข่าวสารการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ด้านการรวมกำหนดนโยบายแผนงานการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการร่วมปฏิบัติตามแผนและกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น ด้านการร่วมติดตาม ผลการเปรียบเทียบ พบว่า 3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี และ 26-35 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุ มากกว่า 46 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในรายคู่ 3.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในรายคู่ 3.5 ประชาชนที่มีรายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ ภาพรวมและด้านการรับรู้ข่าวสารการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการร่วมกำหนด

นโยบายแผนงานการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการร่วมปฏิบัติตามแผนและกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการร่วมติดตามประเมินผล พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกับประชาชนที่มีรายได้ 5,001-มากกว่า 15,001 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เสาวลักษณ์ ทองเทพ (2551, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาน้ำลำเรือแตก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบบ้านลำเรือแตก ตามตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า ประชาชนชุมชนลำเรือแตกมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.1 และประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5 ส่วนตัวแปรเพศ อาชีพ รายได้และระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนที่แตกต่างกันนั้นประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5

เสริมพงษ์ อยู่โต (2551) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด และด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมาเป็นด้านการตัดสินใจ และด้านที่มีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการดำเนินงาน เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และอาชีพที่แตกต่างกันของประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันในด้านการตัดสินใจและด้านการดำเนินงาน

กนกพร แสงศรี (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ผลการศึกษา พบว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล
เกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า
การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล
เกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ด้านการร่วมคิดและตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการ
ดำเนินการและด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า
ประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การ
บริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษา
และรายได้ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะ
ปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนใน
ตำบลเกาะปันหยีที่มีระดับการศึกษาสูงและรายได้สูง เป็นกลุ่มที่มีโอกาสทางสังคมสูง ส่วนใหญ่จะ
ประกอบอาชีพนอกพื้นที่ ทำให้มองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา
ตำบล น้อยกว่าประชาชนในตำบลเกาะปันหยีที่มีระดับการศึกษาน้อยและรายได้ต่ำ ส่วนประชาชน
ในตำบลเกาะปันหยี ที่มีระดับการศึกษาน้อยและรายได้ต่ำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่
ตลอดเวลา ทำให้มองเห็นปัญหา และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล
มากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับสูงและรายได้สูง

วชิรवारณ นิลเกตุ (2551, บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเคื่อ อำเภอเมืองหนองคาย
จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่าง 373 คน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง
โดยแยกเป็น รายด้านระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ด้านการวางแผนและการตัดสินใจ ระดับปานกลาง
1 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการ และในระดับน้อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์
และด้านการประเมินผล ส่วนการจำแนกตาม เพศ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน พบว่า ระดับการมี
ส่วนร่วมโดยรวมในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ อาชีพ และระดับการศึกษา
ต่างกัน พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยรวมรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งโอกาสนี้ สามารถใช้เป็น
ประโยชน์และหาแนวทางให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลบ้านเคื่อมากยิ่งขึ้น ไป

อภิวัฒน์ ปะกิทััง (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนชุมชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีจุดมุ่งหมาย (1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดทำแผนชุมชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบประชาชนที่มีเพศ อายุ
ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการ

จัดทำแผนชุมชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์แตกต่างกัน (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30,912 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 395 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบโควตา (Quota sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Independent-samples t-test และ F-test (One-way ANOVA) นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (จูติปลิตธิกร) (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อม และ 3) เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. การเปรียบเทียบ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวม ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วม ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมไม่ต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขณะที่ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ พบว่า อุปสรรค หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร่วมกับชุมชนในการแก้ปัญหาต่างๆ เริ่มตั้งแต่ให้ประชาชนร่วมรับรู้ รับทราบ ร่วมวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ๆ ร่วมกันเป็นอย่างดี

สิริอร นิยมเดช (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบปี 2555 บ้านหนองอ้อ หมู่ 3 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบปี 2555 บ้านหนองอ้อ หมู่ 3 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบปี 2555 บ้านหนองอ้อ หมู่ 3 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ตัวแทนครัวเรือนในหมู่บ้านหนองอ้อ จำนวน 125 ครัวเรือน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบปี 2555 บ้านหนองอ้อ หมู่ 3 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการร่วมคิดและตัดสินใจ ด้านการร่วมในการประเมินผลและด้านการร่วมปฏิบัติตามกิจกรรม เป็นอันดับสุดท้าย

ผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบปี 2555 บ้านหนองอ้อ หมู่ 3 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ตัวแทนครัวเรือนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบปี 2555 บ้านหนองอ้อ หมู่ 3 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 2-3 เปรียบเทียบตัวแปรอิสระกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปร	ชื่อผู้วิจัย/ ปีที่วิจัย	ชื่อเรื่อง	ผลการวิจัย
เพศ	ปิยะศักดิ์ อภิเดชรัตน์ (2550, บทคัดย่อ)	การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาเทศบาลตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ให้เป็นเมืองน่าอยู่	ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

ตัวแปร	ชื่อผู้วิจัย/ปีที่วิจัย	ชื่อเรื่อง	ผลการวิจัย
ระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ ในชุมชน	เสริมพงษ์ อยู่โต (2551, บทคัดย่อ)	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ของประชาชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร	ประชาชนที่มีระยะเวลาที่ อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนไม่แตกต่างกัน
การศึกษา	พัชรี คุณทีทอง (2551, บทคัดย่อ)	การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมือง ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี	ประชาชนที่มีระดับ การศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนไม่แตกต่างกัน
การศึกษา	อภิวัฒน์ ปะกัทัง (2553, บทคัดย่อ)	การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การจัดทำแผนชุมชนในเขต เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์	ประชาชนที่มีระดับ การศึกษาต่างกัน มีส่วน ร่วมแตกต่างกัน
รายได้	กนกพร แสงศรี (2553, บทคัดย่อ)	การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การจัดทำแผนพัฒนาตำบลของ องค์การบริหารส่วนตำบล เกาะป็นหยี อำเภอมือง จังหวัดพังงา	ประชาชนที่มีรายได้ ต่างกันมีส่วนร่วม แตกต่างกัน
รายได้	จุฑารัตน์ จริยาอุดม (2549)	การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็น ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	ประชาชนที่มีรายได้ ต่างกันมีส่วนร่วมในการ พัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็น ตลาดน้ำ ไม่แตกต่างกัน
อาชีพ	พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร) (2556, บทคัดย่อ)	การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียง ของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม	ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการ พัฒนาหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกัน
อาชีพ	เสาวลักษณ์ ทองเทพ (2551, บทคัดย่อ)	การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้าน	ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

ตัวแปร	ชื่อผู้วิจัย/ปีที่วิจัย	ชื่อเรื่อง	ผลการวิจัย
สถานภาพ	สิริอร นิยมเดช (2556, บทคัดย่อ)	ลำเรือแตก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ไม่แตกต่างกัน
		การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อ การดำเนินกิจกรรมตามโครงการ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปี 2555 บ้านหนองอ้อ หมู่ 3 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี	ประชาชนที่มีสถานภาพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการ ดำเนินกิจกรรม ไม่แตกต่างกัน
อายุ	วชิราวรรณ นิลเกตุ (2553, บทคัดย่อ)	การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย	ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนา ท้องถิ่นองค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านเตื่อ โดยรวมในทุกด้าน แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลก-ตาสิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี” นี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลก-ตาสิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลก-ตาสิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการศึกษาตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยมีวิธีค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
6. เกณฑ์การแปลผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คริวเรือนที่อาศัยอยู่จริงในหมู่บ้านตลก-ตาสิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 67 คริวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นคริวเรือน จำนวน 57 คริวเรือน ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตลก-ตาสิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง โดยมีขั้นตอนการหาขนาดตัวอย่างและสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Yamane (1970 อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550 หน้า 48) โดยกำหนดขนาดระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดขนาดความคลาดเคลื่อน

ที่ยอมรับได้ .05 ซึ่งแทนค่าตามสูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

การแทนค่าในสูตร n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

แทนค่าในสูตรได้ดังนี้

$$\begin{aligned} &= \frac{67}{1 + 67(0.05^2)} \\ &= 57.39 \end{aligned}$$

จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวมีค่าเท่ากับ 57 คน

2. สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรที่เป็นตัวแทนครัวเรือน ในหมู่บ้าน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านดกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูก จังหวัดจันทบุรี โดยการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มาก
- 3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง น้อย
- 1 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามลำดับขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและทฤษฎีการมีส่วนร่วม จากแนวความคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและการพัฒนาชุมชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยาม และเพื่อให้ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและตรวจสอบแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา คือ ดร.วิชัย จง โชติชัชวาลย์ ตรวจสอบ และนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ

3.1 รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา จันทบุรี วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.2 นางณิชากัทร พงษ์เจริญ พัฒนาการอำเภอขลุง

3.3 นายเทอดพันธ์ พรรณศิริ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ

เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง เทียบตรงเชิงเนื้อหาของคำถามในแต่ละข้อ จากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญต่อไป

4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรบ้านหนองบัว หมู่ที่ 7 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นหมู่บ้านใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการหาความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.85 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้

มีความเชื่อถือได้ สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้ว ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอน ดังนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ได้ส่งแบบสอบถามเพื่อถามตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริงในหมู่บ้านตบก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 57 ครัวเรือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านตบก-ตาลีง และวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็น โดยใช้วิธีการประมวลผลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ สมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ
2. การวิเคราะห์ตัวแปรตาม รวมถึง ระดับของการมีส่วนร่วม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
3. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ทดสอบด้วยสถิติ t-test ในกรณีที่ตัวแปรอิสระไม่เกิน 2 กลุ่ม และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมากกว่า 2 กลุ่ม และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ LSD (Least significant difference test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

เกณฑ์การแปลผล

ใช้เกณฑ์การแปลผล แบ่งเป็น 5 ระดับ กำหนดค่าคะแนนของคำตอบไว้แน่นอน คือ ค่าคะแนนมากที่สุด, ค่าคะแนนมาก, ค่าคะแนนปานกลาง, ค่าคะแนนน้อยและค่าคะแนนน้อยที่สุด ซึ่งการหาค่าระดับเกณฑ์การแปลผล โดยมีวิธีการ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับที่ต้องการ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.21-5.00	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.41-4.20	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.61-3.40	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.81-2.60	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.80	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้าน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริงในบ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 57 ครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4-1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	21	36.84
หญิง	36	63.16
รวม	57	100.00

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
18-25 ปี	5	8.77
26-35 ปี	18	31.58
36-60 ปี	27	47.37
61 ปีขึ้นไป	7	12.28
รวม	57	100.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	28	49.12
มัธยมศึกษาตอนต้น	7	12.28
มัธยมศึกษาตอนปลาย	11	19.30
อนุปริญญา/ ปวส.	4	7.02
ปริญญาตรีขึ้นไป	7	12.28
รวม	57	100.00
สถานภาพสมรส		
โสด	14	24.56
สมรส	35	61.40
หย่า	2	3.51
หม้าย	6	10.53
อื่น ๆ	0	0.00
รวม	57	100.00
อาชีพหลัก		
เกษตรกรรวม	39	68.42
ค้าขาย	7	12.28
รับจ้าง	11	19.30
อื่น ๆ	0	0.00
รวม	57	100.00

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	10	17.54
10,000 ขึ้นไปถึง 30,000 บาท	43	75.44
30,000 บาทขึ้นไป	4	7.02
รวม	57	100.00
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน		
ต่ำกว่า 5 ปี	3	5.26
5-10 ปี	2	3.51
มากกว่า 10 ปี	52	91.23
รวม	57	100.00

จากตารางที่ 4-1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.16 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 36.84

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 36-60 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.37 รองลงมา คือ อายุ 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.58 อายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12.28 และอันดับสุดท้าย อายุ 18-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.77

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.12 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 19.30 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 12.28 และอันดับสุดท้าย ระดับอนุปริญญาตรี/ ปวส. คิดเป็นร้อยละ 7.02

สถานภาพสมรส พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 61.40 รองลงมา คือ สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 24.56 สถานภาพหม้าย คิดเป็นร้อยละ 10.53 และอันดับสุดท้าย สถานภาพหย่า คิดเป็นร้อยละ 3.51

อาชีพหลัก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 68.42 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 19.30 และอันดับสุดท้าย คือ อาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 12.28

รายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,000 ขึ้นไปถึง 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 75.44 รองลงมา คือ รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.54 และอันดับสุดท้าย คือ รายได้ต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.02

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 91.23 รองลงมา คือ อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.26 และอันดับสุดท้าย คือ อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.51

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลดง จังหวัดจันทบุรี

ตารางที่ 4-2 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลดง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ด้านการมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	SD	แปล ความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
1. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจคัดเลือก กิจกรรมหรือโครงการที่ เหมาะสมสำหรับการ พัฒนาหมู่บ้านตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3 (5.26)	30 (52.63)	20 (35.09)	4 (7.02)	0 (0.00)	3.56	.71	มาก	2
2. ท่านมีส่วนร่วมใน ตัดสินใจเลือกโครงการที่ ตรงกับการพัฒนา หมู่บ้านตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	3 (5.26)	29 (50.88)	22 (38.60)	3 (5.26)	0 (0.00)	3.56	.68	มาก	1

ตารางที่ 4-2 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	SD	แปล ความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
3. ท่านมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจกำหนดขั้นตอน การพัฒนาหมู่บ้านตาม แนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	2 (3.51)	30 (52.63)	22 (38.60)	3 (5.26)	0 (0.00)	3.54	.66	มาก	3
ภาพรวมด้านการตัดสินใจ						3.56	.67	มาก	

จากตารางที่ 4-2 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาดิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาดิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.56, SD = 0.68$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

ประชาชนบ้านตกลก-ตาดิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโครงการที่ตรงกับการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.56, SD = 0.68$) เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรมหรือ โครงการที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.56, SD = 0.71$) และอันดับสุดท้ายคือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดขั้นตอนการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.54, SD = 0.66$)

ตารางที่ 4-3 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ดาตึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	SD	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
1. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ในกิจกรรมหรือโครงการในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4 (7.02)	34 (59.65)	17 (29.82)	2 (3.51)	0 (0.00)	3.70	.65	มาก	1
2. ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในหมู่บ้านเข้าร่วมปฏิบัติงานการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	5 (8.77)	28 (49.12)	18 (31.58)	6 (10.53)	0 (0.00)	3.67	.64	มาก	2
3. ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3 (5.26)	34 (59.65)	18 (31.58)	2 (3.51)	0 (0.00)	3.67	.64	มาก	2
ภาพรวมด้านการปฏิบัติ						3.64	.66	มาก	

จากตารางที่ 4-2 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ดาตึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ดาตึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมด้านการปฏิบัติ อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.64, SD = 0.66$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

ประชาชนบ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ในกิจกรรมหรือโครงการในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.70$, $SD = 0.65$) เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในหมู่บ้านเข้าร่วมปฏิบัติงานและร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.67$, $SD = 0.64$)

ตารางที่ 4-4 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	SD	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
1. ท่านมีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อโครงการต่าง ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและหมู่บ้าน	6 (10.53)	43 (75.44)	8 (14.04)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.96	.50	มาก	1
2. ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	6 (10.53)	44 (77.19)	7 (12.28)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.95	.51	มาก	2
3. หมู่บ้านได้รับประโยชน์จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่หมู่บ้านได้ร่วมกันทำตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	5 (8.77)	45 (78.95)	6 (10.53)	1 (1.75)	0 (0.00)	3.95	.51	มาก	2
ภาพรวมด้านการรับผลประโยชน์						3.96	.49	มาก	

จากตารางที่ 4-2 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมด้านการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.96, SD = 0.49$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ประชาชนบ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี มีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อโครงการต่าง ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและหมู่บ้าน อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.96, SD = 0.50$) เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและหมู่บ้านได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.95, SD = 0.51$)

ตารางที่ 4-5 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ด้านการมีส่วนร่วมใน การประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	SD	แปล ความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
1. ท่านมีส่วนร่วมในการ ติดตามดูผลงานและ สภาพปัญหา อุปสรรคใน การดำเนินงานการพัฒนา หมู่บ้านตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	3 (5.26)	11 (19.30)	22 (38.60)	21 (36.84)	0 (0.00)	2.93	.88	ปาน กลาง	2
2. ท่านมีส่วนร่วมในการ ติดตามประเมินผลการจัด กิจกรรมต่าง ๆ ในการ พัฒนาหมู่บ้านตามแนว	3 (5.26)	10 (17.54)	14 (24.56)	30 (52.64)	0 (0.00)	2.75	.93	ปาน กลาง	3

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมใน การประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	SD	แปล ความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มงานต่าง ๆ ในชุมชน									
3. ท่านมีส่วนในการให้ ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น	3 (5.26)	30 (52.64)	19 (33.33)	5 (8.77)	0 (0.00)	3.54	.73	มาก	1
อันเป็นประโยชน์ในการ ปรับปรุงการวางแผน พัฒนาหมู่บ้านตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง									
ภาพรวมด้านการประเมินผล						3.08	.76	ปาน กลาง	

จากตารางที่ 4-5 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูก จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูก จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมีส่วนร่วมปานกลาง ($\bar{X} = 3.08, SD = 0.76$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

ประชาชนบ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูก จังหวัดจันทบุรีมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.54, SD = 0.73$) เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการติดตามดูผลงานและสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมีส่วนร่วมปานกลาง ($\bar{X} = 2.93, SD = 0.88$) และอันดับสุดท้าย คือมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มงานต่าง ๆ ในชุมชน อยู่ในระดับมีส่วนร่วมปานกลาง ($\bar{X} = 2.75, SD = 0.93$)

ตารางที่ 4-6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6
ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูก จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูก จังหวัดจันทบุรี	\bar{X}	SD	แปลความ	อันดับ
1. ด้านการตัดสินใจ	3.56	.67	มาก	3
2. ด้านการปฏิบัติ	3.64	.66	มาก	2
3. ด้านร่วมรับผลประโยชน์	3.96	.49	มาก	1
4. ด้านการประเมินผล	3.08	.76	ปานกลาง	4
ภาพรวม	3.56	.56	มาก	

จากตารางที่ 4-6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6
ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูก จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการ
พัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส
อำเภอลำลูก จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.56$, $SD = 0.56$)
เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

ประชาชนบ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูก จังหวัดจันทบุรี
มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการร่วมรับผลประโยชน์
อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.96$, $SD = 0.49$) เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติ
อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X} = 3.64$, $SD = 0.66$) ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก
($\bar{X} = 3.56$, $SD = 0.67$) ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับ
มีส่วนร่วมปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$, $SD = 0.76$)

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูก จังหวัดจันทบุรี
แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-7 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการการพัฒนาหมู่บ้านตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำ
ปางหลวง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	\bar{X}	SD	t	Sig.
ชาย	21	3.53	0.36	-.382	.704
หญิง	36	3.58	0.65		

จากตารางที่ 4-7 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
หมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำ
ปางหลวง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .704 แสดงว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการ
พัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส
อำเภอลำปางหลวง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำปางหลวง จังหวัดจันทบุรี
แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-8 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง
หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำปางหลวง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3	1.662	.554	1.869	.146
ภายในกลุ่ม	53	15.709	.296		
รวม	56	17.372			

*p < .05

จากตารางที่ 4-8 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมี
ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง
หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำปางหลวง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามอายุ พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .146

แสดงว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-9 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	4	.310	.078	.237	.916
ภายในกลุ่ม	52	17.061	.328		
รวม	56	17.372			

*p < .05

จากตารางที่ 4-9 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .916 แสดงว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-10 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง
หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3	.616	.205	.649	.587
ภายในกลุ่ม	53	16.756	.316		
รวม	56	17.372			

*p < .05

จากตารางที่ 4-10 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .587 แสดงว่า ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-11 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง
หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	2.679	1.340	4.924	.011*
ภายในกลุ่ม	54	14.692	.272		
รวม	56	17.372			

*p < .05

จากตารางที่ 4-11 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามอาชีพ พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .011 แสดงว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 4-12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ ของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ภาพรวมรายได้ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	\bar{X}	เกษตรกรรม	ค้าขาย	รับจ้าง
เกษตรกรรม	3.70	-	.61*	
ค้าขาย	3.08		-	
รับจ้าง	3.38			-

จากตารางที่ 4-12 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบ LSD พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ คือ อาชีพเกษตรกรรม กับ อาชีพค้าขาย สามารถอธิบายได้ดังนี้ ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี มากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย

สมมติฐานที่ 6 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-13 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง
หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	.107	.054	.168	.846
ภายในกลุ่ม	54	17.264	.320		
รวม	56	17.372			

*p < .05

จากตารางที่ 4-13 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .846 แสดงว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 7 ประชาชนที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้านต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-14 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง
หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามระยะเวลา
การอยู่อาศัยในหมู่บ้าน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	4.256	2.128	8.762	.001*
ภายในกลุ่ม	54	13.115	.243		
รวม	56	17.372			

*p < .05

จากตารางที่ 4-14 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้าน พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .001 แสดงว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้านต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 4-15 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ ของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ภาพรวมรายได้ จำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้าน

ระยะเวลาที่อยู่ อาศัยในหมู่บ้าน	\bar{X}	ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	มากกว่า 10 ปี
ต่ำกว่า 5 ปี	2.47	-		-1.17*
5-10 ปี	3.13		-	
มากกว่า 10 ปี	3.64			-

จากตารางที่ 4-15 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบ LSD พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้านต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ คือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่ำกว่า 5 ปี กับ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมากกว่า 10 ปี สามารถอธิบายได้ดังนี้ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่ำกว่า 5 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตบกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี น้อยกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมากกว่า 10 ปี

ตารางที่ 4-16 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน
4. ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน
5. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
6. ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน
7. ประชาชนที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้านต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้านจากตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริงในหมู่บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 67 ครัวเรือน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามานะ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 57 ครัวเรือน ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยการสุ่มอย่างง่าย ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2559 ถึง เดือนกันยายน 2559 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test, One-way ANOVA และทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ LSD ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 57 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 36-60 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนานมากกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติ อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมีส่วนร่วมปานกลาง ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี กับข้อมูลทั่วไป พบว่า

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
6. ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี

ไม่แตกต่างกัน

7. ประชาชนที่มีระยะเวลาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี พบว่า โดยภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ชัดแย้งกับงานวิจัยของพัชรี คุณจิตทอง (2551) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง งานวิจัยของเสริมพงษ์ อยู่โต (2551) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง และชัดเจนกับงานวิจัยของ วชิราวรรณ นิลเกตุ (2551) การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเคื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า ทุกโครงการในการพัฒนาหมู่บ้าน ประชาชนทุกคนในหมู่บ้านย่อมมีส่วนได้รับผลประโยชน์ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น จึงทำให้ระดับการประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านออกมาในระดับมาก ผู้วิจัยอภิปรายเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อตัดสินใจคัดเลือก กำหนดขั้นตอน กิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการสำหรับการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งในความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ในกิจกรรมหรือโครงการในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งในความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ประชาชนร่วมกันตัดสินใจเลือกโครงการที่เหมาะสมกับการพัฒนาหมู่บ้าน ร่วมมือกันในการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้าน ส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาหมู่บ้าน และทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามดูผลงาน วิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง

2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะศักดิ์ อภิเชษฐ์รัตน์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ให้เป็นเมืองน่าอยู่ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่แตกต่างกัน ในความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า ไม่ว่าจะเพศชายหรือเพศหญิง ต่างก็มีสนใจ ให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเหมือนกัน โดยบางกิจกรรมเพศหญิงจะมีความถนัด และกิจกรรมบางเรื่องเพศชายมีความถนัดกว่า

2.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ วชิราวรรณ นิลเกตุ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเค็ด อำเภอเมือง

หนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเดื่อ โดยรวมในทุกด้านแตกต่างกัน ในความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านนั้น ไม่ว่าจะอายุเท่าไร ก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ การที่มีอายุแตกต่างกัน อาจจะทำให้เกิดมุมมอง แนวความคิดในการพัฒนาหมู่บ้านที่หลากหลาย ที่สามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากับการพัฒนาหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านเกิดความเข้มแข็ง

2.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทรี กุณชิตทอง (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน ในความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า ไม่ว่าจะจบชั้นประถมศึกษา หรือจบชั้นปริญญา ต่างก็เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านได้ โดยอาศัยความถนัดของตนเอง เช่น จบชั้นประถมศึกษาอาจไม่มีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ก็อาศัยประสบการณ์ในการทำงานมาพัฒนาหมู่บ้าน ส่วนที่จบชั้นปริญญาจะมีความรู้คอมพิวเตอร์ ก็อาจจะหาข้อมูลในการพัฒนาผ่านสื่อต่าง ๆ

2.4 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริอร นิยมเดช (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบปี 2555 บ้านหนองอ้อ หมู่ 3 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ในความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาหมู่บ้านต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่ว่าจะ โสด สมรส หม้าย หรือหย่า ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกันในนี้ ไม่อาจที่จะเป็นอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านได้

2.5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ ทองเทพ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านลำเรือแตก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (จิตติปลิตธิกร) (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ

ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านไม่แตกต่างกัน ในความเห็นของผู้วิจัยจากกล่าวได้ว่า ประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านแตกต่างกัน เช่น ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะมีช่วงเวลาระหว่างวันมาร่วมกิจกรรมได้ แต่ถ้าหากประกอบอาชีพรับจ้าง ประชาชนกลุ่มนี้จะไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านได้อย่างเต็มที่ เพราะจำเป็นต้องลานายจ้างมา ซึ่งไม่สามารถที่จะลาได้บ่อยครั้งนัก

2.6 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของจุฑารัตน์ จริยาอุดม (2548) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของกนกพร แสงศรี (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล แตกต่างกัน ในความเห็นของผู้วิจัยจากกล่าวได้ว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน นั้นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านได้เหมือน ๆ กัน โดยการพัฒนาหมู่บ้านไม่จำเป็นว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่าจะต้องมีส่วนร่วมมากกว่า แต่การร่วมมือช่วยกันในการทำงานเพื่อให้งานนั้นสำเร็จสำคัญกว่า

2.7 ประชาชนที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้านต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของเสริมพงษ์ อยู่โต (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตบาง คอแหลม กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ในความเห็นของผู้วิจัยจากกล่าวได้ว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้านมากกว่า 10 ปี จะมีความผูกพันกับหมู่บ้าน และเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดความยั่งยืน มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในระยะเวลาน้อยกว่า 10 ปี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาลิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี พบว่า การมีด้านการตัดสินใจ ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นอันดับรองสุดท้าย และด้านการประเมินผล

ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง จึงจำเป็นต้องกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในด้านดังกล่าว โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้นำหมู่บ้านควรมีนโยบาย เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดขั้นตอนกิจกรรม/ โครงการต่าง ๆ ในหมู่บ้านมากขึ้น
2. ผู้นำควรมีนโยบายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล และคอยกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. กระตุ้นและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญ และออกมาใช้สิทธิ์ในการตัดสินใจเลือกกิจกรรม/ โครงการ ในการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อประโยชน์ของตนเองและของหมู่บ้าน
2. จัดให้มีการประชุมประชาคม 3 เดือน/ ครั้ง เพื่อนำเสนอผลการดำเนินการที่ก่อให้เกิดการพัฒนาและที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของประชาชนและกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ได้ร่วมกันติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ ของหมู่บ้าน
3. จัดให้มีการประชุมประชาชนในหมู่บ้าน ในช่วงเวลาที่เหมาะสม เช่น ตอนเย็นหลังเลิกงาน นอกฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นต้น
4. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม/ โครงการ ควรเข้ามากระตุ้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-คาลิ่ง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ
2. ควรมีการขยายขอบเขตศึกษา การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ ไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลวังสรรพรส เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม มีการบริหารจัดการที่ดี หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กนกพร แสงศรี. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2547). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2549). **คู่มือปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือน**. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- กัญญารัตน์ กิ่งแก้ว. (2555). **ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านม่อนหินแก้ว ตำบลวังพร้าว อำเภอเกาะกา จังหวัดลำปาง**. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กาญจนา สวายพล. (2555). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลสะพานทราย อำเภอสะพานทราย จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เกษม วัฒนชัย. (2548). **การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเครือข่ายการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจพอเพียง.
- จ่านอง อดิวัฒนสิทธิ์, เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์, เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล, ประไพร์ วิริยะสมบูรณ์, สุดา ภิมย์แก้ว, และสุรพันธ์ เพชรภา. (2545). **สังคมวิทยา** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. (2528). **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

- จุฑารัตน์ จริยาอุดม. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำ
บางน้ำผึ้ง. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป,
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาลิสานา เมืองรักย์. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของ
เทศบาลตำบลนาตาล อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.
- ณรงค์ วารีชล. (2550). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาล
“เมืองนำอยู่: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี.
ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป,
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐวุฒิ บำรุงแจ่ม. (2559). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตของนักศึกษาคณะ
เศรษฐศาสตร์ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: รายงานวิจัย
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- ตฤตชัย นพคุณ. (2548). สัมภาษณ์พิเศษ “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง”. วารสารเศรษฐกิจและ
สังคม, 42(6). 41-47.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สักดิ์โสภา
การพิมพ์.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 7).
กรุงเทพฯ: วี. อินเทอร์เน็ต.
- นภาพรณัฏ หะวานนท์, เพ็ญสิริ จีระเดชากุล และสุรจุมิ ปัดไซสง. (2550). **ทฤษฎีฐานรากในเรื่อง
ความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).**
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: ไร่ไทยเพรส.
- ประชัย ศรีจามร. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปลูกป่าภาครัฐ กรณีศึกษาตำบลป่าอ้อ
ดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปิยะศักดิ์ อภิเชษฐ์รัตน์. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ่อทอง
อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ให้เป็นเมืองนำอยู่. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ปรีดา เจษฎารางกุล. (2550). การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร). (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านคลองไหม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรี กุณทีทอง. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัฒน์ บุญรัตนพันธ์. (2549). การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: เลิฟและลิฟเพรส.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). (2554, 14 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 1-183.
- ระพีพรรณ คำรักษา. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตือ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วชิราวรรณ นิลเกตุ. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองป่าตอง อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต. รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วันชัย พลະไกร. (2550). ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านตำแย ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2549). การพัฒนาเมืองและชนบทประยุกต์. กรุงเทพฯ: ฟอร์เพช.

- ศรัญญา บรมัตต์. (2545). การศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน
กรณีศึกษาเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สนธยา พลศรี. (2545). กระบวนการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศฤงคาร ฐัญญิกิจานุกิจ. (2547). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม:
ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชน ในเขตเทศบาลนครตรัง. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,
มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สิริอร นิยมเดช. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้าน
เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบปี 2555 บ้านหนองอ้อ หมู่ 3 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม
จังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ
ภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุนทร กองทรัพย์. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหาร
ส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ภาคนิพนธ์
พัฒนาสังคมมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคม,
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง. (2550). แนวทางปฏิบัติ 7 ขั้นสู่ วิถี เศรษฐกิจพอเพียง จากแนวปฏิบัติสู่
แนวคิดทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิวิถีสุข.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2545). รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิทักษ์รักษา
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ ทองเทพ. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านลำเรือแตก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
ศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์, คณะเศรษฐศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.
- เสริมพงษ์ อยู่โต. (2551). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตบางคอแหลม
กรุงเทพมหานคร. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

อภิวัฒน์ ปะกิทั้ง. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์**. รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Cohen J. M. & Uphof, N. T. (1980). **Participation's place in rural development, seeking clarity through specificity**. New York: World Development.

Vroom, V. H. (1964). **Work and motivation**. New York: Wiley and Sons.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการเพื่อปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรีต่อไป

2. ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะได้รับการรักษาไว้เป็นความลับ ฉะนั้นแบบสอบถามทุกชุดจะไม่ระบุชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม และจะไม่ส่งผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด

3. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตลกปก-ตาลีง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน 5 หมายความว่า ท่านได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากที่สุด

คะแนน 4 หมายความว่า ท่านได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก

คะแนน 3 หมายความว่า ท่านได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนน 2 หมายความว่า ท่านได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อย

คะแนน 1 หมายความว่า ท่านได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามประเด็นปัจจัยส่วนบุคคล
คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย \surd ลงในช่องว่าง () ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

- () 1. ชาย () 2. หญิง

2. อายุ

- () 1. 18-25 ปี () 2. 26-35 ปี
() 3. 36-60 ปี () 4. 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- () 1. ประถมศึกษา () 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
() 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย () 4. อนุปริญญา/ ปวส.
() 5.ปริญญาตรี () 6. ปริญญาโทหรือสูงกว่า

4. สถานภาพสมรส

- () 1. โสด () 2. สมรส
() 3. หย่า () 4. หม้าย
() 5. อื่น ๆ (ระบุ).....

5. อาชีพหลัก

- () 1. เกษตรกรรม () 2. ค้าขาย
() 3. รับจ้าง () 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. รายได้ต่อเดือน

- () 1. ต่ำกว่า 10,000 บาท () 2. 10,000 บาทขึ้นไปถึง 30,000 บาท
() 3. 30,000 บาทขึ้นไปถึง 50,000 บาท
() 4. 50,000 บาทขึ้นไปถึง 100,000 บาท
() 5. 100,000 บาทขึ้นไป

7. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน

- () 1. ต่ำกว่า 5 ปี () 2. 5-10 ปี
() 3. มากกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านตกลก-ตาสึง หมู่ที่ 6 ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านและตอบคำถาม
ทุกข้อเพื่อประโยชน์ในการประมวลผล

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1	<u>1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ</u> ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือก กิจกรรมหรือ โครงการที่เหมาะสมสำหรับ การพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง					
2	ท่านมีส่วนร่วมในตัดสินใจเลือกโครงการที่ ไม่ตรงกับการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง					
3	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนด ขั้นตอนการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง					
4	<u>2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ</u> ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ กิจกรรมหรือ โครงการในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
5	ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนใน หมู่บ้านเข้าร่วมปฏิบัติงานการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
6	ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ ในการทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
7	3. <u>ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์</u> ท่านมีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อ โครงการต่าง ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและหมู่บ้าน					
8	ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
9	หมู่บ้านได้รับประโยชน์ จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่หมู่บ้านได้ร่วมกันทำตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
10	4. <u>ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล</u> ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามดูผลงานและสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
11	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มงานต่าง ๆ ในชุมชน					
12	ท่านมีส่วนในการให้ข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					

ขอขอบคุณอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี